

รู้กฎหมาย

กรอบที่ ๑

กฎหมายว่าด้วยการขอความช่วยเหลือ
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

รู้กฎหมาย

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๙

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

www.oja.go.th

lamp.oja.go.th

TEL. ๐-๒๑๔๑-๓๗๘๘

FAX. ๐-๒๑๔๓-๘๙๓๕

สายด่วนกระทรวงยุติธรรม โทร. ๑๑๑๑ กด ๗๗

กฎหมายว่าด้วย
การขอ **ความช่วยเหลือ**
ในกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา

คำนำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เห็นชอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีข้างต้น สำนักงานกิจการยุติธรรม จึงได้จัดทำหนังสือชุดความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเล่มนี้ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสำหรับประชาชน ให้มีความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมายในเรื่องที่สนใจ และทราบถึงช่องทางการขอรับบริการด้านกฎหมายจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเป็นเรื่องที่ประชาชนติดต่อขอรับบริการเข้ามามากที่สุด จนเป็นที่มาของการจัดทำหนังสือชุดความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในครั้งนี้ ประกอบด้วย ๗ เรื่องสำคัญ ได้แก่

- ๑) การขอความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- ๒) ที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ
- ๓) นิติกรรมสัญญา และการขอระงับข้อพิพาท
- ๔) หนี้สิน
- ๕) การบังคับคดีและล้มละลาย
- ๖) ความรับผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ
- ๗) สิทธิมนุษยชน สิทธิในคดีอาญา และการขอรับการเยียวยาทางกฎหมาย

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุดความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายในชีวิตประจำวัน รวมถึงการให้บริการความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและตอบสนองเป้าหมายการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานกิจการยุติธรรม

เมษายน ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๑ บทนำ	๒		
ส่วนที่ ๒ บุคคลในคดีอาญา	๖		
๑. ผู้เสียหาย	๖		
๑.๑ หลักเกณฑ์ของการเป็นผู้เสียหาย	๖		
๑.๒ ผู้เสียหาย ผู้มีอำนาจจัดการแทน และผู้แทนเฉพาะคดี	๙		
๒. ผู้ต้องหา-จำเลย	๑๒		
๒.๑ สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน	๑๓		
๒.๒ สิทธิของจำเลยในชั้นศาล	๑๔		
๒.๓ การขอประกันตัวและปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา – จำเลย	๑๔		
๓. การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ	๑๖		
๓.๑ การตรวจค้น	๑๖		
๓.๒ การจับกุม	๑๘		
๓.๓ การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน	๒๑		
๓.๓.๑ การรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ	๒๑		
๓.๓.๒ การควบคุมตัวผู้ต้องหาและปล่อยตัวชั่วคราวชั้นสอบสวน	๒๒		
๓.๔ การไต่ถามในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นพนักงานตำรวจ	๒๓		
๓.๕ ช่องทางการร้องขอความเป็นธรรมชั้นพนักงานตำรวจ	๒๓		
๓.๕.๑ บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๓		
๓.๕.๒ รายละเอียดคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๓		
๓.๕.๓ ระยะเวลายื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๔		
๓.๕.๔ ลักษณะการยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๔		
๓.๕.๕ ผู้พิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๔		
๓.๕.๖ การรายงานผลตามคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๔		
		๔. การใช้อำนาจของพนักงานอัยการ	๒๕
		๔.๑ การไต่ถามในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นพนักงานอัยการ	๒๖
		๔.๒ ช่องทางการร้องขอความเป็นธรรมชั้นพนักงานอัยการ	๒๗
		๔.๒.๑ บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๗
		๔.๒.๒ รายละเอียดคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๗
		๔.๒.๓ ระยะเวลายื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๗
		๔.๒.๔ ลักษณะการยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๗
		๔.๒.๕ อำนาจดำเนินการตามคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๘
		๔.๒.๖ ผู้พิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๘
		๔.๒.๗ สถานที่ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๒๘
		๕. การพิจารณาคดีของศาล	๒๘
		๕.๑ สิทธิของจำเลย	๓๑
		๕.๒ การไต่ถามในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นศาล	๓๒
		๕.๓ การพิพากษาคดี	๓๓
		๕.๓.๑ กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย	๓๔
		๕.๓.๒ หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์	๓๔
		๕.๓.๓ หลักเกณฑ์การยื่นฎีกา	๔๐
		๕.๔ ช่องทางการร้องขอความเป็นธรรมชั้นศาล	๔๑
		๕.๔.๑ บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา	๔๑
		๕.๔.๒ การขอความเป็นธรรมในคดีอาญาโดยการคัดค้านผู้พิพากษา	๔๒
		๕.๔.๓ การขอความเป็นธรรมในคดีอาญาโดยการ	๔๓
		ร้องเรียนไปยังประธานศาลฎีกา	
		๕.๔.๔ การขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่	๔๓
		๖. พนักงานคุมประพฤติ	๔๕
		๗. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	๔๕
		๗.๑ สิทธิของเด็กและเยาวชนเมื่อถูกจับกุมและถูกควบคุมตัว	
		ไปยังหน่วยงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	๔๖
		๘. กรมราชทัณฑ์	๔๗
		๘.๑ สิทธิเกี่ยวกับผู้ต้องขังในเรือนจำ	๔๗
		๘.๒ ประโยชน์ที่ผู้ต้องขังพึงได้รับ	๔๗

ส่วนที่ ๓	ฐานความผิดในกฎหมายอาญาที่น่าสนใจ	๔๙
๑.	ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียง	๕๐
๑.๑	ความผิดฐานหมิ่นประมาท	๕๐
๒.	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	๕๔
๒.๑	ความผิดฐานทำร้ายร่างกายและเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น	๕๔
๓.	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๕๕
๓.๑	ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา	๕๕
๓.๒	ความผิดฐานอนาจาร	๕๗
๓.๓	ความผิดฐานพรากผู้เยาว์	๕๘
๔.	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	๖๐
๔.๑	ความผิดฐานลักทรัพย์	๖๐
๔.๒	ความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์	๖๓
๔.๓	ความผิดฐานฉ้อโกง ยักยอก	๖๔
๔.๔	ความผิดฐานบุกรุก	๖๔
บรรณานุกรม		๖๖

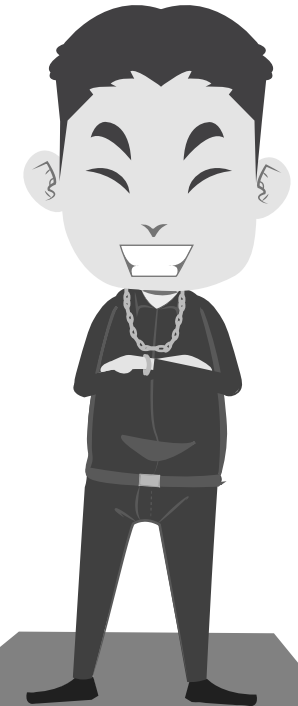
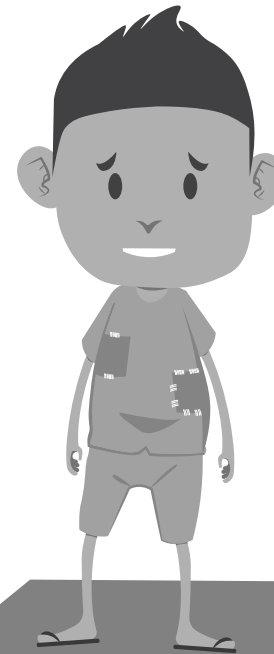
ส่วนที่ ๑ บทนำ

การขอความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา “ส่วนที่ ๑ บทนำ”

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ จึงเกิดปัญหาช่องว่าง ความเหลื่อมล้ำด้านต่างๆ ในสังคมระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งรัฐพยายามขจัดปัญหาดังกล่าว มาตรการหนึ่งที่น่ามาใช้คือการบัญญัติกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือให้รัฐใช้เป็นกลไกให้ประชาชนมีสิทธิเสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในที่นี่จะกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า **“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”** หมายความว่า ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย แต่ละคนมีสิทธิ เสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน โดยเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น อย่างไรก็ตามในบางกรณี รัฐมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนบางประการ

ทั้งนี้ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ ซึ่งบัญญัติว่า **“บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิ หรือเสรีภาพในชีวิต หรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”**

กระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวประชาชนและทุกคนอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้เสมอ แม้ว่าไม่ใช่เจ้าพนักงานของรัฐก็ตาม เช่น เป็นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการทำความผิดอาญา เป็นบิดา มารดา สามี ภรรยาของผู้เสียหาย เนื่องจากถูกทำร้ายจนถึงแก่ความตาย อันเนื่องมาจากการทำความผิดอาญา เป็นผู้กระทำความผิดอาญา หรือเป็นพยานรู้เห็นการทำความผิดนั้นๆ ฯลฯ ซึ่งกฎหมายบัญญัติสิทธิ หน้าที่ ตลอดจนจำกัดสิทธิของบุคคลต่างๆ ไว้ เจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจึงมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายให้เสมอภาคเท่าเทียม ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงมีขึ้นเพื่อเป็นกลไกของรัฐใช้ควบคุมสังคมให้สงบสุข ดังนั้นเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมาย จึงต้องนำบุคคลเหล่านั้นมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดีนั้น ต้องสามารถอำนวยความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเท่าเทียมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นสำคัญ เมื่อความเสียหายเกิดขึ้น กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายร้องทุกข์กล่าวโทษต่อนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อร้องทุกข์แล้ว เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะได้ทำการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด นอกจากนี้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานบุคคล เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนแล้ว พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนพร้อมทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีหน้าที่พิจารณาสำนวนการสอบสวน และมีความเห็นสั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง หรือเมื่อเห็นว่าการสอบสวนยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ พนักงานอัยการก็สามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ ประเทศไทยแบ่งอำนาจสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกัน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน หากพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง จะต้องเสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคนั้นๆ เพื่อพิจารณาสั่ง แต่หากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคนั้นๆ มีความเห็นแย้งพนักงานอัยการ จะต้องเสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อพิจารณาคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องจึงเป็นที่สุด ต่อมาเมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหา จะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษา โดยพนักงานอัยการเป็น “โจทก์” นอกจากพนักงานอัยการสามารถยื่นฟ้องเป็นโจทก์ได้แล้ว ในความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดต่อแผ่นดินที่มีผู้เสียหาย ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีดังกล่าวได้ด้วยตนเอง เมื่อยื่นฟ้องก็มีฐานะเป็นโจทก์เช่นเดียวกัน ส่วนผู้ต้องหาเมื่อยื่นฟ้องต่อศาลแล้วจะเรียกว่า “จำเลย” หลังจากนั้นในชั้นศาลจะมีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดี คู่ความฝ่ายใดที่ไม่พอใจในผลแห่งคดี สามารถยื่นอุทธรณ์ฎีกาได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้อุทธรณ์ ฎีกา หากศาลพิพากษาให้ลงโทษจำเลย จำเลยจะต้องถูกบังคับโทษตามคำพิพากษาต่อไป

ส่วนที่ ๒ บุคคล ในคดีอาญา

บุคคลในคดีอาญา

ในคดีอาญามีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนั้น อำนาจหน้าที่และสิทธิต่างๆ ตลอดจนบทบาทและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแต่ละคนจึงมีความสำคัญ เพราะกระบวนการยุติธรรมจะกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจแบ่งบุคคลในคดีอาญาที่สำคัญ ดังนี้

๑. ผู้เสียหาย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเริ่มต้นด้วย เมื่อมีการกระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา^๑ คดีอาญา เป็นคดีที่กระทบกระเทือนถึงความสงบสุขของสาธารณชนในบ้านเมือง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา พรากผู้เยาว์ หมิ่นประมาท ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร ฯลฯ และมีผู้ได้รับความเสียหาย กฎหมายเรียกว่า “ผู้เสียหาย”

๑.๑ หลักเกณฑ์ของการเป็นผู้เสียหาย

(๑) ต้องมีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เกิดขึ้นการกระทำที่เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญานั้น กฎหมายได้บัญญัติลักษณะของความผิดอาญาไว้เป็น ๒ ลักษณะ โดยใช้ผลกระทบต่อสังคมโดยรวมเป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยก

หากเป็นความผิดอาญาที่มีผลกระทบต่อรัฐและสังคมส่วนรวมโดยตรง

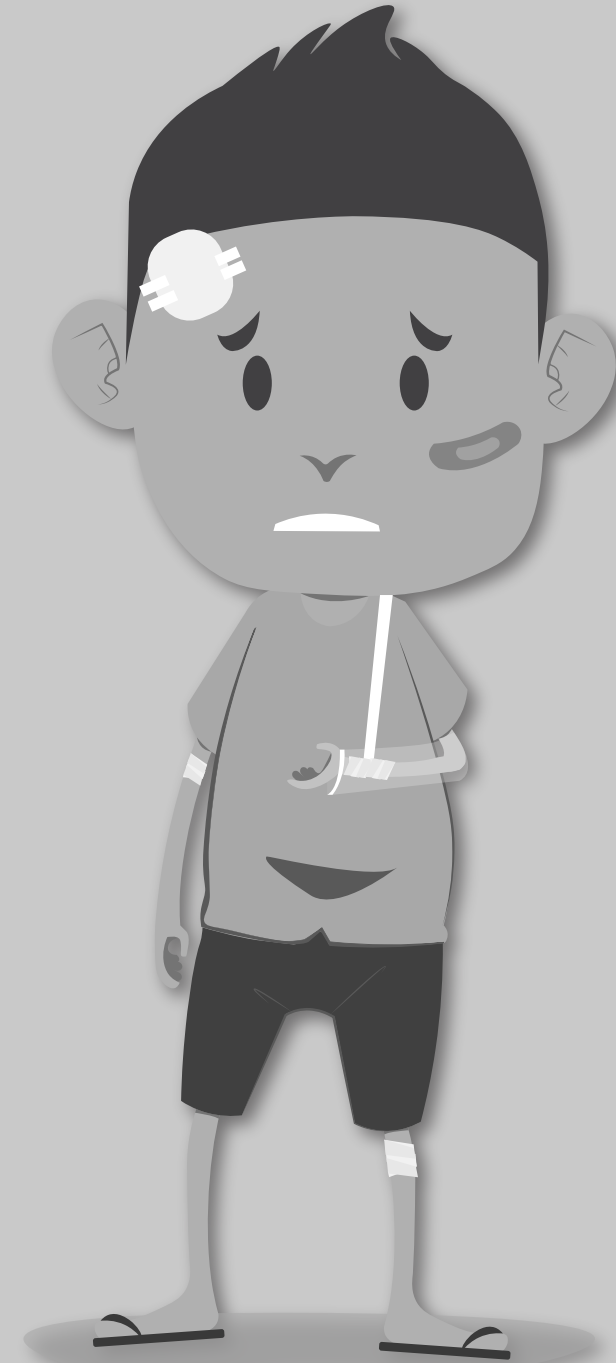
เรียกว่า “ความผิดอาญาแผ่นดิน”

และความผิดอาญาที่มีผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำโดยตรง แต่ไม่กระทบต่อรัฐหรือสังคมโดยรวม

เรียกว่า “ความผิดอันยอมความได้ หรือความผิดต่อส่วนตัว”

^๑ โทษทางอาญา หมายถึง บทลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับความผิดซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นๆ โทษทางอาญามีอยู่ ๕ สถาน คือ

๑. ประหารชีวิต
๒. จำคุก
๓. กักขัง
๔. ปรับ
๕. ริบทรัพย์สิน.

ความผิดอาญาแผ่นดิน คือ ความผิดอาญาที่มีผลกระทบต่อรัฐและสังคมส่วนรวมโดยตรง กฎหมายจึงถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเช่นนี้ด้วย แม้ไม่มีการร้องทุกข์จากผู้เสียหายก็สามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้ รวมทั้งความผิดที่หากมีการกระทำแล้วนอกจากจะมีผลกระทบต่อรัฐและสังคมโดยรวมแล้วยังกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำโดยตรง ทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น ความผิดอาญาแผ่นดินจึงมีผู้เสียหายทั้งรัฐและผู้ถูกกระทำ ดังนั้น คดีความผิดอาญาแผ่นดินนี้แม้ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีนั้นต่อศาลได้

ความผิดอันยอมความได้ หรือความผิดต่อส่วนตัว คือ ความผิดที่หากมีการกระทำแล้วมีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำโดยตรงเท่านั้น และไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม รัฐมิใช่ผู้เสียหาย รัฐจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้นั้น ต้องเริ่มจากผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานของรัฐภายในอายุความ หากผู้ที่ถูกกระทำไม่ติดใจเอาความหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดต่อไปแล้ว รัฐก็ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

สำหรับความผิดอาญาทั่วไป เกิดขึ้นเมื่อลงมือกระทำความผิดโดยเจตนา หากลงมือกระทำความผิดแล้วแต่กระทำไปไม่ถึงตลอดหรือกระทำไปตลอดแต่ความผิดไม่สำเร็จก็จะเป็นพยายามกระทำความผิด หรือกระทำโดยประมาท คือมิใช่การกระทำโดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอ แต่จะเป็นความผิดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำโดยประมาทนั้นเป็นความผิดด้วย

(๒) ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคล อาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้ สำหรับบุคคลธรรมดานั้น ต้องมีสภาพบุคคลอยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิดอาญา

(๓) บุคคลนั้นต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาฐานนั้น

(๔) บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ผู้ที่จะมาขอพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์ เช่น ในคดีทำร้ายร่างกาย ผู้เสียหายต้องไม่มีส่วนร่วมในการทำร้ายร่างกาย หรือร่วมในการทะเลาะวิวาท ด้วยเหตุนี้แม้บุคคลใดจะต้องด้วยหลักเกณฑ์ข้อ ๑ - ๓ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากบุคคลนั้นมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ก็ไม่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายเลย ในบางกรณีผู้เสียหายอาจไม่สามารถเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเอง ด้วยเงื่อนไขอายุ วุฒิภาวะ สภาพร่างกาย หรือถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ไม่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง หรือ อาจถึงแก่ความตาย ฯลฯ

กฎหมายจึงบัญญัติให้บุคคลอื่นเข้ามาในกระบวนการดังกล่าวได้ โดยกฎหมายให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในกรณีดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

(๒) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น ผู้แทนโดยชอบธรรม “บิดามารดา” ตามมาตรา ๕ (๑) จะต้องเป็นบิดา มารดา ที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมารดาเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรเสมอ ส่วนคำว่า “ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน” ตามมาตรา ๕ (๒) นั้นถือเอาตามหลักสายโลหิตกันตามความเป็นจริง แต่คำว่า “สามีภริยา” จะต้องเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ สามียังมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยาด้วย โดยไม่จำกัดว่าจะจะเป็นความผิดฐานใด และไม่อยู่ในเงื่อนไข (๒) คือ ภริยาไม่จำเป็นต้องถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

นอกจากนั้น ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้นๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาล ขอให้ตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อดำเนินคดีอาญาก็ได้เช่นกัน

๑.๒ ผู้เสียหาย ผู้มีอำนาจจัดการแทน และผู้แทนเฉพาะคดี มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ร้องทุกข์ เมื่อผู้เสียหาย หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง ผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย มีสิทธิร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน เพื่อให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด คำร้องทุกข์จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดำเนินคดีอาญาอันทำให้เจ้าพนักงานทราบว่ามีอาการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ก่อให้เกิดอำนาจดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นเงื่อนไขสำคัญแห่งอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนในคดีความผิดต่อส่วนตัว เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายเท่านั้น ที่มีอำนาจร้องทุกข์

“คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้น ได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ดังนั้น หากผู้ร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหาย หรือเป็นผู้เสียหายแต่ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ย่อมทำให้คำร้องทุกข์นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าไม่มีคำร้องทุกข์ ส่งผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ผู้ที่ถูกใส่ความต่อบุคคลที่สามให้เสียชื่อเสียงเป็นเหตุให้ผู้อื่นดูหมิ่น เกลียดชัง ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดต่อแผ่นดิน เช่น ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด รัฐเป็นผู้เสียหาย โดยในความผิดอันยอมความได้ หรือความผิดต่อส่วนตัว ผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

(๒) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ กรณีผู้เสียหายฟ้องเอง ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องร้องหรือไม่ และหากคดีดังกล่าว เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งผู้เสียหายประสงค์จะยื่นฟ้องเอง ต้องยื่นฟ้องภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด หากไม่ประสงค์ยื่นฟ้องเอง ก็ยังคงต้อง ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเช่นกัน พนักงานสอบสวนจึงจะดำเนินคดีต่อไปให้ได้ มิฉะนั้นคดีจะขาดอายุความ ส่งผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน

(๓) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา คดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญา หมายถึง คดีแพ่งที่มีมูลมาจากการกระทำความผิดทางอาญาโดยตรง กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่เขาสูญเสียไปคืน เนื่องจากการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร หรือผู้เสียหายมีสิทธิ ที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน เพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพ ในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย

นอกจากจะสามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่ง
 เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาแล้ว
 ผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งได้รับความเสียหาย
 จากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง
 มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนส่วนแพ่ง
 ในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาแก่ผู้เสียหายได้
 โดยในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิที่จะเรียก
 ค่าสินไหมทดแทน เพราะเหตุที่ตนได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ
 หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง
 หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำ
 ผิดอาญาของจำเลย สามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา
 ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกได้ มีดังนี้

(๑) ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน เช่น ค่าชดใช้ราคาทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหาย ค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ค่าขาดประโยชน์ เพราะไม่สามารถประกอบการทำงาน แต่บางส่วนหรือโดยสิ้นเชิง ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ค่าขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย

(๒) ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น ความเสียหายที่ต้องเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ความเสียหายต่ออนามัย ความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ

(๓) การกระทำเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิม เช่น การขอใช้คืนทรัพย์สิน การขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ การประกาศหนังสือพิมพ์เพื่อแก้ไขข้อความที่หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา โดยจะต้องยื่นคำร้องเข้ามาก่อนศาลเริ่มทำการสืบพยาน หรือในกรณีที่ไม่มี การสืบพยาน เช่น จำเลยให้การรับสารภาพ ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี คือก่อนศาลพิพากษา และยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญานั้น โดยคำร้องจะต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง ซึ่งผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล และในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนยากจน ไม่สามารถจัดหาทนายความดำเนินคดีได้เอง ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้เสียหาย

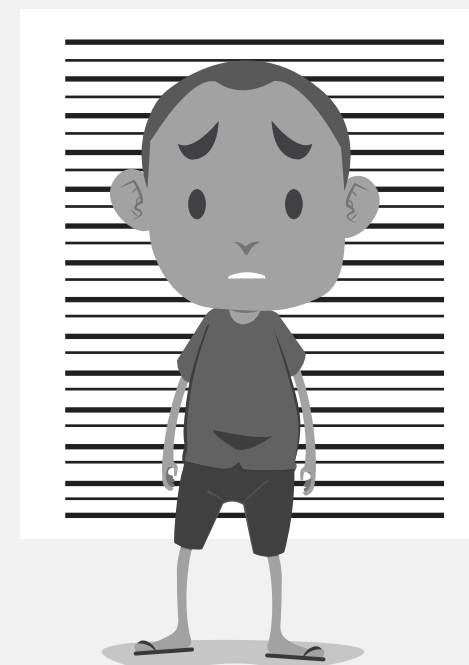
(๔) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ในคดีความผิดอันยอมความได้ กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายว่าจะดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าผู้เสียหายไม่ตั้งใจจะเอาความดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เมื่อมีการฟ้องคดีนั้นต่อศาลแล้ว ก็สามารถที่จะถอนฟ้องเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด

(๕) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว ในคดีความผิดอันยอมความได้ เมื่อได้มีการร้องทุกข์ไปแล้ว ผู้เสียหายก็สามารถถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เพราะในความผิดต่อส่วนตัวนั้น ผู้เสียหายได้รับความเสียหายโดยตรง โดยที่ไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมทำให้สิทธิที่จะนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปและรัฐไม่สามารถนำคดีนั้นมาดำเนินคดีอีกต่อไป

๒. ผู้ต้องหา – จำเลย

เมื่อความผิดอาญาเกิดขึ้น บุคคลที่กระทำความผิดอาญา หรือถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล เรียกว่า “ผู้ต้องหา” ส่วนบุคคลที่ถูกฟ้องต่อศาล เป็นคดีอาญาไม่ว่าพนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายจะเป็นผู้ฟ้อง เรียกว่า “จำเลย” โดยผู้ที่ฟ้องคดีจะเรียกว่า “โจทก์” ซึ่งผู้ต้องหา จำเลย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะกฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด

การดำเนินคดีอาญาของไทย ผู้ต้องหาและจำเลยเป็นประธาน ในคดีที่ฝ่ายโจทก์และเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาและจำเลย ดังนั้น ผู้ต้องหาและจำเลย จึงมีสิทธิที่กฎหมาย ต้องคุ้มครองต่างๆ กัน

๒.๑ สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวมีสิทธิดังต่อไปนี้

๑. ให้การหรือไม่ยอมให้การต่อพนักงานสอบสวน หรือขอให้การในชั้นศาล เนื่องจากคำให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาลได้ กล่าวคือ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การต่อพนักงานสอบสวน ตามคำถามที่พนักงานสอบสวนสอบคำให้การ หรือจะไม่ให้การใดๆ โดยจะให้การในชั้นศาลก็ได้ หากผู้ต้องหาให้การ คำให้การอาจเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา
๒. พบและปรึกษาผู้ที่เป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว โดยไม่มีเวลาจำกัด แต่พอสมควรตามพฤติการณ์แห่งคดี
๓. ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจร่วมเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน เพื่อให้ผู้ต้องหาที่มีปรึกษาในขณะให้การ
๔. ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อญาติได้ตามสมควร ตามกำหนดเวลาของสถานีตำรวจ
๕. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิจะได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันท่วงที เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย
๖. ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวนหรือต่อศาล แล้วแต่กรณี ผู้ต้องหาสามารถขอปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวได้โดยผู้ต้องหาต้องแจ้งต่อพนักงานสอบสวนพร้อมนำหลักประกันมายื่นต่อพนักงานสอบสวน การปล่อยชั่วคราวขึ้นอยู่กับปัจจัยของคดีทั้งพฤติการณ์ร้ายแรงของคดี ที่อยู่ของผู้ต้องหาเป็นหลักแหล่งหรือไม่ มีที่ทำงานประจำหรือไม่ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ เป็นต้น

๒.๒ สิทธิของจำเลยในชั้นศาล

เมื่อผู้ต้องหาถูกยื่นฟ้องต่อศาลโดยข้อหาว่ากระทำความผิด ผู้ต้องหาจะตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ซึ่งจำเลยในคดีอาญากฎหมายได้ให้สิทธิและความคุ้มครอง ดังนี้

๑. แต่งตั้งทนายความเพื่อแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้น ตลอดจนถึงศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เพื่อให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ สำหรับคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ศาลต้องตั้งทนายความให้จำเลย แต่คดีที่มีอัตราโทษต่ำกว่าประหารชีวิต หากจำเลยต้องการทนายความ จำเลยต้องแจ้งให้ศาลทราบเพื่อให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลย

๒. ปรีกษาทนายความหรือผู้ที่จะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว โดยไม่มีเวลาจำกัด และสามารถปรึกษาได้ทุกเรื่องไม่มีข้อจำกัดแต่อย่างใด

๓. ตรวจสอบสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล คัดสำเนา หรือขอสำเนาที่มีการรับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม จำเลยสามารถตรวจสอบสำนวนหรือขอคัดเอกสารต่างๆในสำนวนได้เพื่อให้จำเลยทราบถึงรายละเอียดของคดี พยานหลักฐานของคดี ทำให้มีการต่อสู้ทางคดีอย่างเป็นธรรม ไม่มีการจู่โจมทางพยานหลักฐาน

๔. ตรวจสอบสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน คัดสำเนาหรือถ่ายรูปลงสิ่งนั้น ๆ

๕. ตรวจสอบหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตน และหากจำเลยได้ตั้งทนายความแล้ว ทนายความนั้นมีสิทธิเช่นเดียวกับจำเลย

๖. ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยจัดทำคำร้องขอปล่อยชั่วคราวพร้อมหลักทรัพย์ประกันยื่นต่อศาล หากศาลเห็นสมควรก็ปล่อยชั่วคราว โดยจะอธิบายรายละเอียดในเรื่องการขอประกันตัวและปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา จำเลยต่อไป

๗. คัดค้านองค์คณะผู้พิพากษา หากจำเลยเห็นว่าผู้พิพากษาท่านใด อาจจะมีส่วนได้เสีย หรือมีประโยชน์ขัดแย้งกับจำเลย หรือการพิจารณาพิพากษาอาจไม่เป็นธรรม จำเลยมีสิทธิคัดค้านองค์คณะผู้พิพากษานั้นได้

๒.๓ การขอประกันตัวและปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา – จำเลย

ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว กล่าวคือ เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาและยังไม่ได้นำตัวมาฝากขังต่อศาล ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวน แต่หากพนักงานสอบสวนนำตัวมาฝากขังต่อศาลแล้ว ให้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล โดยเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกขังตามหมายศาล เช่น จำเลยที่หลบหนีไปและถูกศาลออกหมายจับ ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยได้ หรือกรณีที่ยานไม่มาศาลและถูกศาลออกหมายจับ หรือจำเลยต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือกักขัง และคดีนั้นจำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้

บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

๑. ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง สามี ภรรยา เพื่อน หรือที่เรียกว่า นายประกัน

๒. นายประกันอาชีพ หมายถึง บุคคลซึ่งยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ด้วยการวางหลักทรัพย์ของตนเอง เป็นหลักประกัน

หลักประกันที่ใช้ ในการขอปล่อยชั่วคราว ได้แก่

- ๑. เงินสด
- ๒. หลักทรัพย์อื่น ๆ ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. เงินฝากประจำธนาคาร หนังสือค้ำประกันของกรมธรรม์ประกันภัย อสังหาริมทรัพย์ ที่ดิน ฯลฯ
- ๓. มีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ ได้แก่ ใช้ตำแหน่งข้าราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ ฯลฯ

เจ้าพนักงานและศาลจะพิจารณาคำร้อง ขอปล่อยชั่วคราวตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ๑. ความหนักเบาแห่งข้อหา
- ๒. พยานหลักฐานที่น่าสืบมาแล้ว มีเพียงใด
- ๓. พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- ๔. ความน่าเชื่อถือของผู้ร้องขอประกันและหลักประกันมีเพียงใด
- ๕. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- ๖. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีหรือไม่ เพียงใด
- ๗. ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ แต่ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปี ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้าน ประการใดหรือไม่

๓. การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ

เจ้าพนักงานตำรวจ เป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐ ในการสืบสวน จับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย เนื่องจากการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน เจ้าพนักงานตำรวจจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๓.๑ การตรวจค้น

การค้นตัวบุคคลหรือสถานที่ เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพที่กฎหมายคุ้มครอง โดยหลักการตรวจค้นต้องมีหมายค้น หรือคำสั่งของศาล ผู้มีอำนาจตรวจค้นหรือหัวหน้าในการจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น คือ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้น ซึ่งจะต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น และเมื่อทำการตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้ว ให้ดำเนินการตามที่ศาลสั่งไว้ด้วย แต่บางกรณี เพื่อรักษาความสงบสุขของสังคม กฎหมายบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจทำการตรวจค้นในที่รโหฐาน^๒ โดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาลได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียง หรือพฤติกรรมอื่นใด อันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น
- (๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน
- (๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ถูกไล่จับและหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น
- (๔) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควร ว่าสิ่งของที่มิไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมิไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากรอกหมายค้นสิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

^๒ที่รโหฐาน คือ สถานที่ใด ๆ ที่บุคคลทั่วไปไม่อาจเข้าไปได้ เป็นสถานที่ที่เจ้าของหวงห้าม เจ้าของสถานที่และบุคคลที่เจ้าของสถานที่อนุญาตเท่านั้นที่จะเข้าไปได้โดยชอบธรรม เช่น บ้านพัก อาคาร โรงงาน เป็นต้น

(๕) เมื่อที่รโหฐานนั้น ผู้ที่จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านและการจับนั้นมีหมายจับหรือเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ คือการจับบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายจับ

ก่อนลงมือตรวจค้น ให้เจ้าพนักงานตำรวจแสดงตน แจ้งชื่อ ยศ ตำแหน่ง บัตรประจำตัวเจ้าพนักงาน และเจ้าพนักงาน ที่จะทำหน้าที่ในการตรวจค้นต้องแสดงความบริสุทธิ์ว่าตนไม่มีสิ่งของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่ จนเป็นที่พอใจ กับเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานะนั้น แล้วจึงลงมือตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานะนั้น ถ้าหากบุคคลเช่นว่านั้นไม่ได้ หรือสถานะนั้นไม่มีผู้ใดอยู่ก็ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตกเท่านั้น เว้นแต่เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้ หรือในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้ กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หมายถึง กรณีที่จะต้องเข้าจัดการในทันทีทันใด ถ้ารอช้าจะไม่เป็นการเหมาะสมแก่พฤติกรรม หรือเป็นการค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาล

ในการตรวจค้นที่รโหฐานให้พนักงานตำรวจสั่งเจ้าของ หรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ ซึ่งจะตรวจค้นยอมให้เข้าไปและให้ความสะดวกตามสมควรในอันที่จะจัดการการตรวจค้นนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าว ไม่ยอมให้เข้าไป ให้เจ้าพนักงานตำรวจชี้แจงความจำเป็นก่อน ถ้ายังไม่ยินยอมอีกเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจ ใช้กำลังเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะต้องหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่น ๆ ให้ทำได้ แต่จะทำให้เสียหายเกินกว่าความจำเป็นไม่ได้ ในการตรวจค้นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหาย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ส่วนสิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา หรือพยาน แล้วแต่กรณีดู เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้ว ต้องจัดทำบันทึกการตรวจค้น โดยให้ปรากฏรายละเอียดแห่งการตรวจค้น และสิ่งของที่ตรวจค้น โดยอ่านให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา หรือพยาน แล้วแต่กรณีฟัง แล้วให้บุคคลเหล่านั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้

๓.๒ การจับกุม

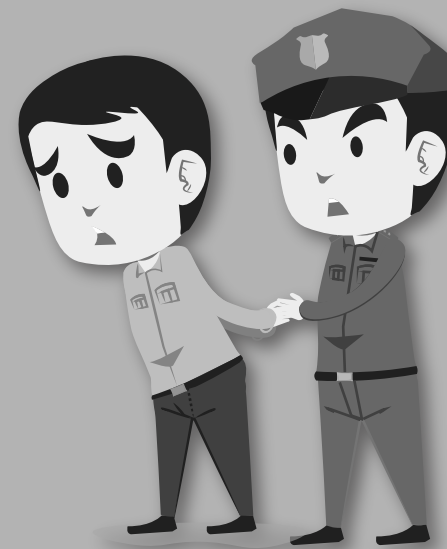
การจับกุม เป็นการระงับปราบปรามเหตุอันบังเกิดขึ้นเฉพาะหน้า หรืออาจจะเกิดขึ้นหรือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลบหนีได้สะดวกเท่านั้น การจับกุมทำให้ผู้ถูกจับเสียความเป็นอิสระภาพ เจ้าพนักงานตำรวจจึงต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ กล่าวคือ บุคคลที่จะถูกจับกุมจะต้อง เป็นบุคคลตามหมายจับหรือคำสั่งศาล เจ้าพนักงานตำรวจทุกนายมีอำนาจในการจับกุมบุคคลนั้น แต่บางกรณี เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและรักษาความสงบสุขของสังคม เจ้าพนักงาน ไม่อาจดูแลทุกข์สุขราษฎรได้ทั่วถึง จึงให้อำนาจราษฎรในการจับกุม ซึ่งโดยหลักการแล้วราษฎรไม่มีอำนาจ ในการจับกุม เว้นแต่เจ้าพนักงานตามหมายจับจะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียง เพื่อจัดการตามหมาย แต่จะบังคับให้ช่วยโดยอาจเกิดอันตรายไม่ได้ นอกจากนี้ ราษฎรยังสามารถจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซึ่งหน้า หากความผิดนั้นระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมาย ซึ่งในที่นี้ จะกล่าวถึงเจ้าพนักงานเป็นผู้จับกุมเป็นหลัก

โดยกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจทำการจับกุมบุคคล โดยไม่มีหมายหรือคำสั่งของศาลได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ความผิดซึ่งหน้านั้น คือ ความผิดซึ่งเห็น กำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิด มาแล้วสดๆ นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ถูกกฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าได้เช่นกัน หากเป็นความผิดอาญาที่ระบุไว้ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ

- (๑) เมื่อพบบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำความผิดโดยมีเสียงร้องเอะอะ
- (๒) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใด หลังจากกระทำความผิดในถิ่นแถว ใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือมี เครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่น อันสันนิษฐานได้ว่า ได้ใช้ในการ กระทำความผิดหรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

๒. เมื่อพบบุคคล โดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าน่าจะ ก่อเหตุร้าย ให้เกิดอันตราย แก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันอาจใช้ในการกระทำความผิด

๓. **เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ การจับกรณีนี้ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายอย่างอื่น และมีความจำเป็นเร่งด่วน ที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ทัน

๔. **การจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีไประหว่างถูกปล่อยชั่วคราว** กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจที่พบการกระทำความผิดดังกล่าว มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกัน หรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว อาจขอให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้อำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล

เมื่อมีอำนาจในการจับกุมแล้ว การจับกุม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. การจับนั้นเจ้าพนักงานตำรวจต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วส่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับทันที เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

๒. ต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ และแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ หากให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

๓. ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับ หากเป็นการสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับ หรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลใด ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

๔. หากบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวาง หรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธี หรือการป้องกันที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

๕. เจ้าพนักงานตำรวจ หรือราชกรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น กรณีพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับเป็นคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับรับส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนท้องที่ที่รับผิดชอบโดยทันที

๖. กรณีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จับ ให้แจ้งข้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์จับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง

๗. กรณีราชกรเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับจากราชกร บันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ ข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้น รวมทั้งแจ้งข้อหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ และแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

๘. การปฏิบัติเกี่ยวกับการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

๓.๓ การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มียอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจจะเป็นผู้เริ่มต้นคดีด้วยตนเอง ในคดีที่ประสบเหตุขึ้น เช่น คดีจราจร หรือมีผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นร้องทุกข์ กล่าวโทษ โดยแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน โดยกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นมิเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ กล่าวโทษนั้นถือว่า เป็นการเริ่มต้นของกระบวนการสอบสวน เพื่อนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยพนักงานสอบสวนมีแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ การรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ

เมื่อมีผู้มาร้องทุกข์กล่าวโทษ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ ตามกฎหมาย โดยถ้าปรากฏเป็นความผิดแล้ว เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการสอบสวน หากผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือเมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเสียเอง โดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน หรือเมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่า เขาใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา

อย่างไรก็ดี ในความผิดต่อส่วนตัว เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนโดยชอบแล้ว หากต่อมาผู้เสียหายไม่ติดใจ หรือประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ผู้เสียหายสามารถถอนคำร้องทุกข์นั้นได้ เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์แล้ว ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องนั้นระงับไป พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลอีกต่อไป

นอกจากนี้ มีข้อพิจารณาว่า ในคดีความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนต้องตรวจสอบก่อนว่าเป็นการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ กล่าวคือ ผู้ร้องทุกข์เป็นผู้เสียหายหรือมีการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์โดยชอบ ร้องทุกข์ภายในระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

๓.๓.๒ การควบคุมตัวผู้ต้องหาและการปล่อยตัวชั่วคราวชั้นสอบสวน

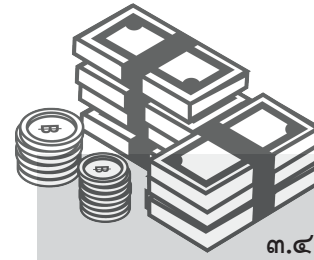
เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะจับกุมตามหมายจับหรือคำสั่งของศาล หรือการจับกุมโดยไม่มีหมายจับ เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาจากผู้จับกุม เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุม แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุม ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบในโอกาสแรก รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสามารถติดต่อกับญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับ กรณีการจับโดยมีหมายหรือคำสั่งของศาล ในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่สามารถส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้เจ้าพนักงานตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจ ปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราว หรือควบคุม ผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ

กรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีเหตุจำเป็นต้องควบคุมผู้ถูกจับกุมเกินกว่าเวลาตามกฎหมาย ต้องยื่นคำร้องขอผิดฟ้อง หรือคำร้องฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล ซึ่งศาลจะสอบถามผู้ต้องหาว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่ง ดังนี้

- ความผิดที่เกิดขึ้นและอยู่ในอำนาจของศาลแขวง คือ คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ พนักงานอัยการจะต้องฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ แต่ไม่ให้นับรวมเวลาที่ผู้ต้องหาเดินทางจากที่จับไปยังสถานีตำรวจ และจากสถานีตำรวจ หรือจากที่ทำการพนักงานอัยการตามปกติ แต่ถ้าไม่อาจฟ้องผู้ต้องหาภายในเวลาดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาล และยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อศาลได้ไม่เกิน ๓ คราว คราวละไม่เกิน ๖ วัน ในกรณีที่ศาลผิดฟ้องครบ ๓ คราวแล้วหากมีเหตุจำเป็น พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยต้องนำพยานมาเบิกความจนเป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่ามีเหตุจำเป็น ศาลจึงจะสั่งให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกไม่เกิน ๒ คราว คราวละไม่เกิน ๖ วัน

- ความผิดที่เกิดขึ้นและอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัด คือ คดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกินกว่า ๓ ปี หรือปรับเกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๖ เดือน แต่ไม่ถึง ๑๐ ปี สามารถฝากขังได้ไม่เกิน ๔ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๒ วัน รวม ๔๘ วัน หากกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป สามารถฝากขังได้ไม่เกิน ๗ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๒ วัน รวม ๘๔ วัน

ในระหว่างที่ถูกควบคุมตัว ผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ โดยหัวหน้าหน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยพิจารณาเหตุผลจากความหนักเบาแห่งข้อหา ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานให้เสียรูปคดีหรือไม่ พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด

๓.๔ การไถ่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นพนักงานตำรวจ

พนักงานสอบสวนในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเมื่อคดีอาญาเกิดขึ้นและมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างใกล้ชิด มีบทบาทในการหารูปแบบและไถ่เกลี่ยให้ยุติในชั้นพนักงานสอบสวน เพื่อช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล แต่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นพนักงานตำรวจที่ออกมาเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

ประเภทคดีที่สามารถไถ่เกลี่ยชั้นพนักงานตำรวจ ได้แก่ คดีความผิดอันยอมความได้ คดีความผิดลหุโทษ และคดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ เมื่อมีการไถ่เกลี่ยคดีแล้ว หากผลการไถ่เกลี่ยเป็นที่พอใจ ผู้กล่าวหาจะถอนคำร้องทุกข์ หรือยินยอมให้พนักงานสอบสวนมีการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหา ผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนกำหนด คดีก็เป็นอันสิ้นสุด แต่หากผลการไถ่เกลี่ยไม่เป็นที่พอใจก็ดำเนินคดีอาญาไปตามขั้นตอนปกติ

๓.๕ ช่องทางการร้องขอความเป็นธรรมชั้นพนักงานตำรวจ

๓.๕.๑ บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กล่าวโทษ ผู้ต้องหา สามี ภริยาหรือญาติของผู้เสียหาย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับคู่กรณี โดยระบุในคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญาว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร รายละเอียดคดีเป็นอย่างไร (เลขคดี ชื่อคู่ความ ข้อหา ร้องทุกข์กล่าวโทษเมื่อใด) พร้อมทั้งแจ้งที่อยู่ตามทะเบียนราษฎร ที่พักอาศัยปัจจุบันซึ่งสามารถติดต่อได้ สถานที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อ

๓.๕.๒ รายละเอียดคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา คำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญาต้องระบุเรื่องที่ร้องขอความเป็นธรรม พร้อมทั้งเหตุผลประกอบ เช่น พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ เพียงสอบถาม มิได้สอบสวนให้กระจ่างชัดว่ามาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเรื่องใด พฤติการณ์แห่งคดีเป็นอย่างไร มีพยานหลักฐานใดมาแสดงด้วยหรือไม่ แต่วินิจฉัยว่า มิใช่การกระทำผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน หรือการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนมาครบถ้วนสมบูรณ์ได้แก่ ไม่สอบสวนพยานบุคคลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับคดี โดยผู้ร้องขอความเป็นธรรมต้องระบุเรื่องที่ร้องขอความเป็นธรรมโดยละเอียด

๓.๕.๓ ระยะเวลายื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา สามารถยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญาได้ทุกระยะเวลา ตั้งแต่ที่มีการร้องทุกข์ กล่าวโทษ จนกระทั่งพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ และสามารถยื่นได้ไม่จำกัดจำนวนครั้ง

๓.๕.๔ ลักษณะการยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา อาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ โดยระบุสถานที่จัดทำคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา วันที่ยื่น ยื่นต่อผู้ใด รายละเอียดผู้ยื่น รายละเอียดคดีเป็นอย่างไร (เลขคดี ชื่อคู่ความ ข้อหา ร้องทุกข์ กล่าวโทษเมื่อใด) ยื่นขอความเป็นธรรมเรื่องใด มีเหตุผลประกอบว่าอย่างไร มีพยานหลักฐานใดมาประกอบหรือไม่ คำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญานี้อาจกระทบต่อผู้ใดหรือไม่ หรือเป็นเหตุแห่งลักษณะคดี อาจจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

๓.๕.๕ ผู้พิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา อาจยื่นต่อพนักงานสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ในกรณีมีผู้เสียหาย ผู้กล่าวโทษ ผู้ต้องหา สามี ภริยาหรือญาติของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับคู่กรณี ร้องขอความเป็นธรรมต่อผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีอาญา หรือในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนเห็นว่าคู่กรณีอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม ให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาผู้นั้นให้ความสนใจรีบพิจารณา สั่งการให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาผู้นั้นรับรายงานถึงผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปอีกหนึ่งชั้น ได้ทราบโดยมิชักช้าว่าได้สั่งการไปประการใดแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาผู้รับรายงานดังกล่าวติดตามผลการปฏิบัติ และสั่งพิจารณาการแก้ปัญหาเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หากเห็นว่ามีความสมควรให้ผู้บังคับบัญชาเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจและพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร โดยรับผิดชอบทำการสอบสวนเสียเอง หรือสั่งการให้พนักงานสอบสวนชั้นผู้ใหญ่รับผิดชอบทำการสอบสวนเสียเอง หรือสั่งให้เข้าไปควบคุมการสอบสวนอย่างใกล้ชิดโดยมิชักช้าเพื่อกำกับดูแลให้การสอบสวนคดีนั้นเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว บริสุทธิ์ยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

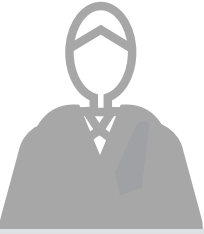
๓.๕.๖ การรายงานผลตามคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนที่ได้รับการร้องเรียนขอความเป็นธรรมแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นให้ผู้ร้องเรียนทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องร้องเรียน และจะแจ้งผลการดำเนินการให้ทราบอีกครั้งหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการ

๔. การใช้อำนาจของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งเป็นข้าราชการในสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล โดยพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้พนักงานอัยการทำหน้าที่แทนกันได้โดยไม่ต้องมีการมอบหมาย ฉะนั้น ตามกฎหมายแล้ว พนักงานอัยการเป็นองค์กรดำเนินคดีอาญาของรัฐ เมื่อเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ จะมีพนักงานอัยการเป็นองค์กรสำคัญในระบบทำหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า ให้พนักงานอัยการเป็นทนายแผ่นดินประจำศาล ซึ่งหมายถึง กรณีที่พนักงานอัยการได้ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ถือว่าพนักงานอัยการมีหน้าที่ช่วยให้ศาลได้ทราบความจริงของคดี เพื่อรักษาความเป็นธรรมต่อคู่กรณี ไม่ใช่มุ่งแต่จะให้ศาลลงโทษจำเลยฝ่ายเดียว แต่เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของรัฐ พนักงานอัยการสามารถอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญาให้แก่ประชาชนได้ โดยพนักงานอัยการต้องรักษาประโยชน์ของผู้เสียหาย และขณะเดียวกันต้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย องค์กรอัยการยังเป็นองค์กรตรวจสอบและคัดค้านการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรมอีกด้วย

๔.๑ การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นพนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหา มายังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการสามารถไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการได้ ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคม และลดภาระในการดำเนินคดีทั้งของรัฐและประชาชน และเพื่อให้การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ เพื่อให้ได้ข้อยุติจนถึงการส่งยุติคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญา ในความผิดต่อส่วนตัว มีหลักการสำคัญ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท พนักงานอัยการเจ้าของเรื่องจะต้องกระทำด้วยความเที่ยงธรรมและเป็นกลาง และต้องไม่กระทำการใดเพื่อเป็นการจูงใจ ให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น เพื่อให้คู่กรณียินยอมในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

๒. พนักงานอัยการผู้มีอำนาจหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ได้แก่ อัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย สคช. หรือ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนประจำสำนักงานอัยการจังหวัด (อจ.สคช.) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ อาจมอบหมายพนักงานอัยการคนหนึ่งหรือหลายคนที่รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเป็นเจ้าของเรื่องผู้รับผิดชอบ

๓. กรณีสำนักงานอัยการจังหวัดใดไม่มี อจ.สคช. ประจำอยู่ ให้อัยการจังหวัดนั้นมอบหมายพนักงานอัยการซึ่งมิใช่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาเรื่องนั้นเป็นพนักงานอัยการเจ้าของเรื่อง

๔. เมื่อส่งเรื่องให้เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยแล้วให้พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาพิจารณาสิ่งคดีนั้นต่อไปโดยไม่ต้องรอผลการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท และเมื่อมีคำสั่งถึงที่สุดแล้ว ให้มีหนังสือแจ้ง สคช. หรือ อจ.สคช. แล้วแต่กรณีทราบทันที

๕. คดีอาญาในความผิดต่อส่วนตัวที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องห้ามมิให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท

๕.๑ คดีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำผิดของผู้ต้องหาเป็นการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพหรือกระทำความผิดติดนิสัย

๕.๒ คดีที่มีข้อเท็จจริงเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าพนักงานอัยการจะต้องมีคำสั่งยุติคดีเพราะเหตุอื่น

๖. การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้ดำเนินการ ณ สำนักงานอัยการหรือสถานที่ราชการอื่นตามที่พนักงานอัยการเห็นสมควร โดยควรจัดแยกเป็นสัดส่วนเพื่อรักษาความลับ โดยคู่กรณีมีสิทธิให้บุคคลซึ่งตนไว้วางใจเข้ารับฟังได้ฝ่ายละไม่เกิน ๒ คน

อย่างไรก็ดี ในคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว หรือสำนวนคดีอาญาที่มีความผิดต่อส่วนตัวและไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวรวมกัน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหาไม่มีความประสงค์จะให้ไกล่เกลี่ยเพื่อบรรเทาความเสียหายและเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล พนักงานอัยการอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยให้ได้

โดยให้นำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในความผิดต่อส่วนตัวมาใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวโดยอนุโลม

๔.๒ ช่องทางการร้องขอความเป็นธรรมชั้นพนักงานอัยการ

๔.๒.๑ บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือญาติ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดี

๔.๒.๒ รายละเอียดคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา คำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ต้องระบุเรื่องที่ร้องขอความเป็นธรรม พร้อมทั้งเหตุผลประกอบ โดยร้องขอความเป็นธรรมว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการสอบสวนก็ดี เช่น พนักงานสอบสวนทำสำนวนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่สอบสวนพยานบุคคลที่รู้เห็นกับการกระทำความผิด สอบสวนพยานบุคคลไม่ครบถ้วนทุกประเด็น ไม่รวบรวมพยานเอกสารพยานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับคดี รายละเอียดดังกล่าวมาในการร้องขอความเป็นธรรมในชั้นพนักงานสอบสวนหรือรวบรวมในชั้นพนักงานสอบสวน แต่ไม่รวบรวมเข้าในสำนวนการสอบสวนและไม่ส่งให้พนักงานอัยการหรือร้องขอความเป็นธรรมว่าพนักงานอัยการไม่มีความเป็นธรรม เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ขอให้พิจารณาเปลี่ยนตัวพนักงานอัยการเจ้าของสำนวน เพื่อขอให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ หรือให้พนักงานสอบสวนส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมเข้ามาในสำนวนการสอบสวน

๔.๒.๓ ระยะเวลายื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญาสามารถยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญาได้ทุกระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจสั่งคดีของพนักงานอัยการ

๔.๒.๔ ลักษณะการยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา อาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ โดยระบุสถานที่จัดทำคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา วันที่ยื่น ยื่นต่อผู้ใด รายละเอียดผู้ยื่น รายละเอียดคดีเป็นอย่างไร (สถานีตำรวจ เลขคดี ชื่อคู่ความ ข้อหา ร้องทุกข์กล่าวโทษเมื่อใด พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเมื่อใด) ยื่นขอความเป็นธรรมเรื่องใด มีเหตุผลประกอบว่าอย่างไร มีพยานหลักฐานใดมาประกอบหรือไม่ คำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญานี้ อาจกระทบต่อผู้ใดหรือไม่ หรือเป็นเหตุแห่งลักษณะคดี อาจจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องการให้พนักงานอัยการดำเนินการอย่างไร

๔.๒.๕ อำนาจดำเนินการตามคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา เมื่อผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีร้องขอต่อพนักงานอัยการว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการสอบสวน กี่ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานให้การโดยไม่สมัครใจหรือให้การขัดต่อความจริงก็ดี หรือเมื่อมีเหตุอื่น ที่เห็นสมควร หรือปรากฏพยานหลักฐานใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี พนักงานอัยการมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว หากพนักงานอัยการเห็นว่าการซักถามพยานจะได้รับความชัดเจนและรวดเร็วกว่าสอบสวนเพิ่มเติมให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานคนใดมาให้ซักถามได้

๔.๒.๖ ผู้พิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา คดีที่มีการร้องขอความเป็นธรรม ในกรณีที่จะมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทุกข้อหาหรือบางข้อหา ให้เสนอสำนวนพร้อมความเห็นตามลำดับชั้น ถึงอธิบดีเพื่อพิจารณาสั่ง

กรณีที่มีคำสั่งฟ้อง ให้ดำเนินการให้ได้ตัวผู้ต้องหาหมายยื่นฟ้องต่อศาล และให้รับทำบันทึกส่งคำร้องขอความเป็นธรรม สำเนาความเห็นและคำสั่ง พร้อมทั้งสำนวนรายงานการสอบสวน เสนออธิบดีเพื่อทราบ

๔.๒.๗ สถานที่ยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดี สามารถยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมต่อพนักงานอัยการ

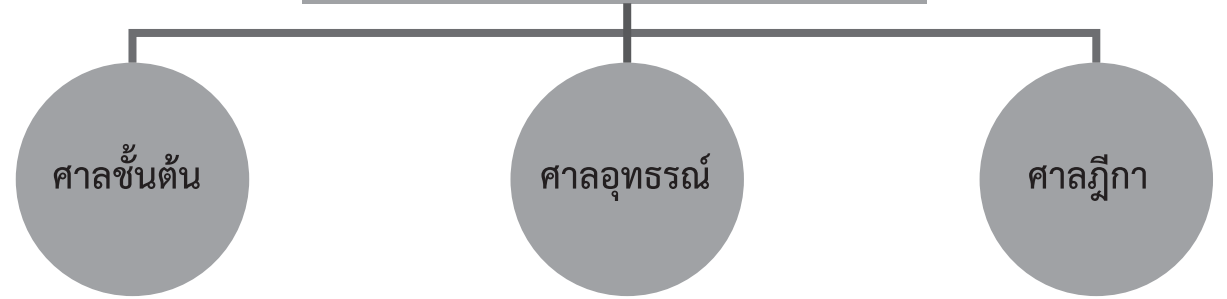
กรณีต่างจังหวัดยื่นต่ออัยการจังหวัดหรืออธิบดีอัยการภาค

กรณีกรุงเทพมหานครยื่นต่ออัยการพิเศษฝ่าย หรืออธิบดีอัยการ หรือยื่นต่อหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีใช้สำนักงานอัยการ เช่น ยื่นต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อหน่วยงานอื่น ได้รับคำร้องขอความเป็นธรรมแล้วก็จะส่งเรื่องต่อไปให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาต่อไป

๕. การพิจารณาคดีของศาล

ผู้พิพากษา คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งข้าราชการตุลาการ มีหน้าที่หลักคือ การพิจารณา อรรถคดี การควบคุมการดำเนินคดีในชั้นศาลให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย มีอำนาจในการตัดสินพิพากษาคดี มีอำนาจในการพิจารณาหมายค้น หมายจับ มีอำนาจพิจารณาคำร้องฝากขัง และเป็นผู้รับคำฟ้องร้องจาก พนักงานอัยการหรือทนายฝ่ายโจทก์ในการฟ้องร้อง รวมถึงการประกันตัวสำหรับจำเลยหรือผู้ต้องหา

ระบบศาลยุติธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ

ศาลยุติธรรมมีหน้าที่เพื่ออำนวยความยุติธรรมและการพิจารณาพิพากษาคดี โดยผู้พิพากษา นั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะ ศาลที่มีอำนาจรับชำระคดี ก็คือศาลที่ความผิดได้เกิดขึ้น อ้าง หรือ เชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจ แต่มีข้อยกเว้นคืออาจฟ้องจำเลยต่อศาลในเขตที่จำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับ หรือได้มีการสอบสวนความผิดในท้องที่ใด ศาลซึ่งท้องที่นั้นๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้ ซึ่งศาลแต่ละศาลจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นๆ โดยในคดีอาญาแบ่งตามระวางโทษที่ถูกฟ้องว่า กระทบความผิดฐานนั้นๆ แบ่งเป็นศาลแขวง ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากมีระวางโทษสูงกว่านั้นจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัด

กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน และต้องยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว

นอกจากนี้ ยังมีศาลชำนาญพิเศษ ปัจจุบันมีอยู่ ๔ ศาล คือ

- ศาลภาษีอากรกลาง
- ศาลล้มละลายกลาง
- ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง
- ศาลแรงงาน

ซึ่งใช้วิธีพิจารณาพิเศษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลนั้นๆ ซึ่งแตกต่างจากศาลชั้นต้นทั่วไป

เมื่อมีการยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาล ไม่ว่าจะเป็นครดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ หรือผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีด้วยตนเองก็ตาม คดีจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลตามที่มิเขตอำนาจ เมื่อโจทก์ยื่นฟ้อง จำเลย คำฟ้องจะต้องถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ ได้แก่ ชื่อศาลที่ฟ้อง วันเดือนปีที่ฟ้อง ชื่อโจทก์และจำเลย จำนวนโจทก์และจำเลย ข้อหาหรือฐานความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มาตรการในกฎหมาย ซึ่งบัญญัติว่าเป็นความผิด และลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้อง ให้ถูกต้องหรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง แต่โจทก์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของศาล

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลจำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน เนื่องจากในคดีประเภทนี้ ไม่ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาก่อน จึงยังไม่มีกรลั่นกรองในชั้นใด การไต่สวนมูลฟ้องก็เพื่อให้ศาลพิจารณาก่อนเบื้องต้นว่า คดีมีมูลเพียงพอที่จะรับฟ้องไว้หรือไม่ ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระทำความผิดหรือข้อหาที่มีมูล แต่ถ้าศาลเห็นว่าคดีไม่มีมูล ศาลจะพิพากษายกฟ้อง แต่ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง เนื่องจากได้ผ่านการสอบสวนด้วยชอบด้วยกฎหมาย และมีพนักงานอัยการลั่นกรองสำนวนการสอบสวนมาอีกชั้นหนึ่งแล้ว ศาลจึงประทับฟ้องได้โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง

๕.๑ สิทธิของจำเลย

ในชั้นพิจารณาพิพากษาคดีนี้ จำเลยมีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมาย ดังต่อไปนี้

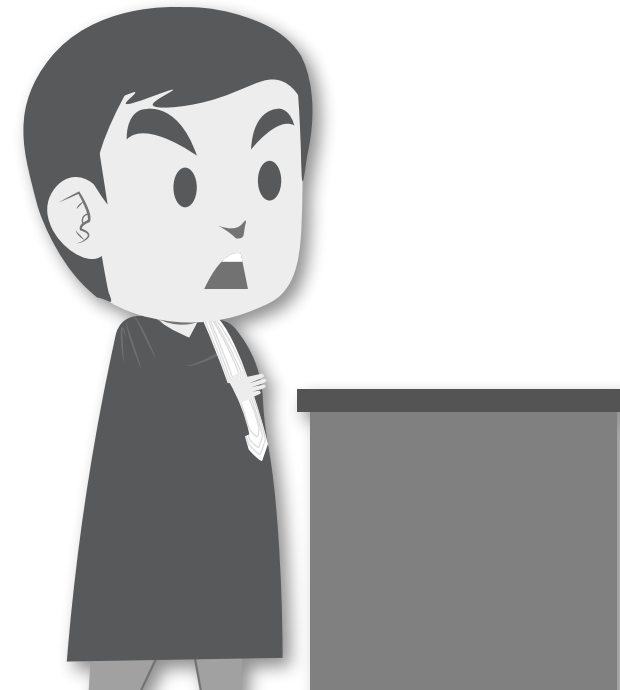
๑) แต่งทนายความแตกต่างกันชั้นไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาในศาลชั้นต้น ตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เนื่องจากในบางกรณีจำเลยมีฐานะยากจน ไม่มีความสามารถในการจ้างทนายความ ทำให้ขาดโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคกฎหมายจึงบัญญัติให้รัฐจัดหาทนายความให้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระและให้โอกาสจำเลยได้ต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย กล่าวคือ หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาล แต่งทนายความให้ ในขณะที่ ในคดีบางประเภท แม้จำเลยไม่ต้องการทนายความ รัฐก็ต้องจัดหาทนายความให้เสมอ เนื่องจากมีอัตราโทษสูง หรือจำเลยเป็นเด็ก หรือเยาวชน กล่าวคือ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลย มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้อง ก่อนเริ่มพิจารณา ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

๒) ปรีกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

๓) ตรวจสอบสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ

๔) ตรวจสอบสำนวนการไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาของศาล และคัดสำเนาหรือขอรับสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม เว้นแต่ศาล จะมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมนั้น

๕) ตรวจสอบหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบ คำให้การของตนนอกจากนี้ เมื่อศาลประทับฟ้อง หากศาลมีคำสั่งคุมขังจำเลย จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อศาล ทั้งนี้ไม่ว่าจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวในชั้นสอบสวนหรือชั้นฝากขังหรือไม่ก็ตาม

กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาคดีโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ เว้นแต่ คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงจะพิพากษาลงโทษจำเลย แม้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็ต้องให้โจทก์นำพยานเข้าสืบประกอบคำรับสารภาพ

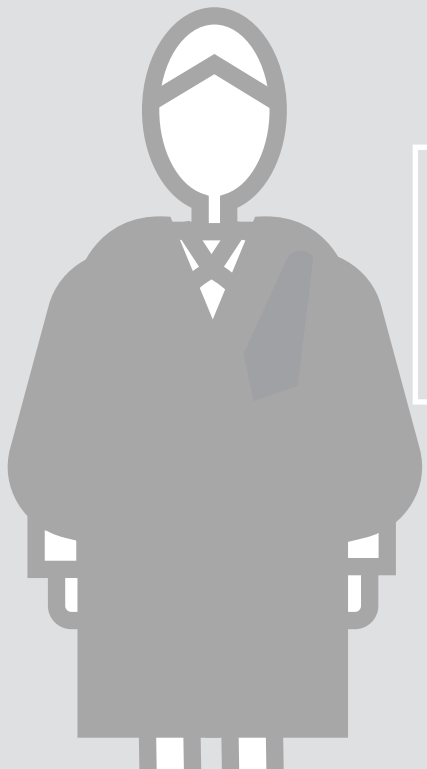
สำหรับคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว คู่กรณีสามารถตกลงไม่เอาความกันได้ซึ่งมีผลให้สิทธิ นำคดีอาญามาฟ้องระงับ โดยอาจตกลงกันในชั้นพนักงานสอบสวน หรือเมื่อฟ้องคดีต่อศาลแล้ว โดยไม่จำกัด ให้กระทำในศาลเท่านั้น กล่าวคือ ผู้เสียหายกับจำเลยอาจทำความตกลงกันนอกศาลหรือผู้เสียหายขอลอน คำร้องทุกข์แล้วมาแถลงให้ศาลทราบก็ได้ หรือผู้เสียหายจะขอลอนคำร้องทุกข์ในชั้นศาลก็ได้ ซึ่งทำให้สิทธิ ของโจทก์ที่นำคดีมาฟ้องระงับไปและศาลจะจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ แม้คดีจะอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ หรือฎีกา ถ้ามีการยอมความหรือผู้เสียหายขอลอนคำร้องทุกข์ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ต้องสั่งจำหน่ายคดี

๕.๒ การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นศาล

แม้ศาลยุติธรรมจะได้นำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดีอาญา แต่ยังไม่มียกเว้นของ กฎหมายรองรับถึงการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินในชั้นศาลไว้โดยเฉพาะทั้งยังขาดแนวทางการพัฒนา หรือหลักเกณฑ์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาที่ชัดเจนจึงทำให้ศาลแต่ละแห่งออกระเบียบที่เกี่ยวกับการ ไกล่เกลี่ยคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ เพื่อรองรับระบบการไกล่เกลี่ย และเป็นแนวทางการดำเนินการภายในศาลนั้นๆ

คดีที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ คือ

- คดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ หมิ่นประมาท โกงเจ้าหนี้ บุกรุก เป็นต้น
- คดีอาญาทุกประเภทที่ราษฎรเป็นโจทก์และคดีอาญาสินไหม

ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยคดีในชั้นศาล คือ

- คู่ความแจ้งความประสงค์ ขอไกล่เกลี่ยต่อศูนย์ไกล่เกลี่ย หรือผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน
- จากนั้นเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยโดยมีผู้ประนีประนอมประจำศาลทำการไกล่เกลี่ย
- หากสามารถไกล่เกลี่ยกันตกลงกันได้ ก็จะดำเนินการถอนฟ้อง หรือทำสัญญาประนีประนอม ยอมความ เสนอผู้พิพากษาพิจารณา เพื่อพิพากษายอมแล้วแต่กรณี
- แต่หากตกลงกันไม่ได้ ก็จะส่งสำนวนเข้าสู่ระบบการพิจารณาพิพากษาคดีตามปกติ

ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ คู่ความสามารถ ยุติข้อพิพาทได้โดย การถอนฟ้อง หรือถอนคำร้องทุกข์ มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ แต่ในคดีอาญา ที่เป็นความผิดต่อแผ่นดิน ผู้เสียหายและจำเลยเกิดความปรองดองกันและกลับไปอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่าง สันติ โดยจำเลยได้รับผลของคำพิพากษาที่เหมาะสมบนพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

๕.๓ การพิพากษาคดี

หลังจากสืบพยานทั้งสองฝ่ายเสร็จสิ้นแล้ว ศาลจะนัดฟังคำพิพากษา หากศาลฟังข้อเท็จจริงได้ว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยแต่หากฟังได้ว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความ มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ ศาลจะพิพากษายกฟ้อง จำเลยจะต้องมาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งตามวันเวลาที่ศาลนัด ถ้าจำเลยไม่มาและศาล มีเหตุสงสัยว่าจำเลยจะหลบหนีหรือจงใจไม่มาศาล ศาลจะออกหมายจับจำเลยถ้ายังไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลภายใน ๑ เดือนนับแต่วันออกหมายจับ ศาลอาจอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ลับหลังจำเลยได้โดยถือว่าจำเลยได้ฟัง คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

๕.๓.๑ กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย โทษตามกฎหมายอาญา มี ๕ สถาน คือ

๑. ประหารชีวิต โดยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

๒. จำคุก จำเลยจะถูกคุมขังไว้ในเรือนจำ การคำนวณระยะเวลาจำคุกจะนับวันเริ่มจำคุก รวมเข้าด้วย และนับเป็น ๑ วันเต็ม โดยไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ถ้าระยะเวลาจำคุกกำหนดเป็นเดือน ก็นับ ๓๐ วัน เต็มเป็น ๑ เดือน ถ้ากำหนดเป็นปี คำนวณปีปฏิทิน

๓. กักขัง จำเลยจะถูกกักขังไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจหรือ สถานที่ที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

๔. ปรับ จำเลยต้องชำระเงินตามจำนวนที่ศาลมีคำพิพากษาหากจำเลยไม่ชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิพากษาจำเลยอาจถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ อย่างไรก็ตาม หากศาลมีเหตุสงสัยว่าจำเลยจะไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจสั่งให้กักขังจำเลยแทนค่าปรับไปก่อนก็ได้ โดยการกักขังแทนค่าปรับจะถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และหากจำเลยเคยถูกควบคุมตัวมาก่อนไม่ว่าจะเป็นชั้นสอบสวนหรือชั้นศาล ศาลจะนำวันที่จำเลยถูกควบคุมตัวมาหักวันซึ่งด้วยการกักขังแทนค่าปรับนั้น แต่กฎหมายห้ามมิให้กักขังแทนค่าปรับเกินหนึ่งปี เว้นแต่กรณีพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปีก็ได้ นอกจากนี้ หากศาลพิจารณาลงโทษปรับ และจำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับ จำเลยอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดี เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ เมื่อศาลพิจารณาและเห็นสมควรก็จะอนุญาตให้จำเลยทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ โดยกำหนดชั่วโมงการทำงานที่ถือเป็นหนึ่งวันทำงานต่อไป

๕. ริบทรัพย์สิน หากเป็นทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิดศาลมีอำนาจริบเสียได้ เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงอาจยื่นคำร้องขอคืนต่อศาลได้ โดยเจ้าของทรัพย์สินซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด อาจยื่นคำร้องภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ให้ศาลสั่งคืนของกลางได้ ศาลจะนัดไต่สวนโดยผู้ร้องและโจทก์ หากจะคัดค้าน ต้องนำพยานเข้าสืบ เมื่อสืบพยานเสร็จศาลจึงจะมีคำสั่งว่าให้คืนของกลางให้ผู้ร้องหรือไม่ แต่ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้ใด ศาลจะสั่งริบทั้งสิ้นและเจ้าของที่แท้จริงก็ไม่อาจร้องขอคืนได้

การขอความช่วยเหลือ

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญารัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗

บอกไว้ว่า

“ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคกันทางกฎหมาย แต่ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน”

ในบางกรณี
รัฐมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนบางประการ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า...

“บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับกุมและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่ มีคำสั่ง หรือหมายศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามกฎหมายบัญญัติ”

ถ้าตกเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
สามารถขอความช่วยเหลือ
ได้จากหน่วยงานใดบ้าง ?

- กระทรวงยุติธรรม
- สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภานายความ

—

กระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องใกล้ตัวประชาชนทุกคนอาจมีส่วนเกี่ยวข้องได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พ่อ - แม่ สามเณ - ภรรยาผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด พยานรู้เห็น

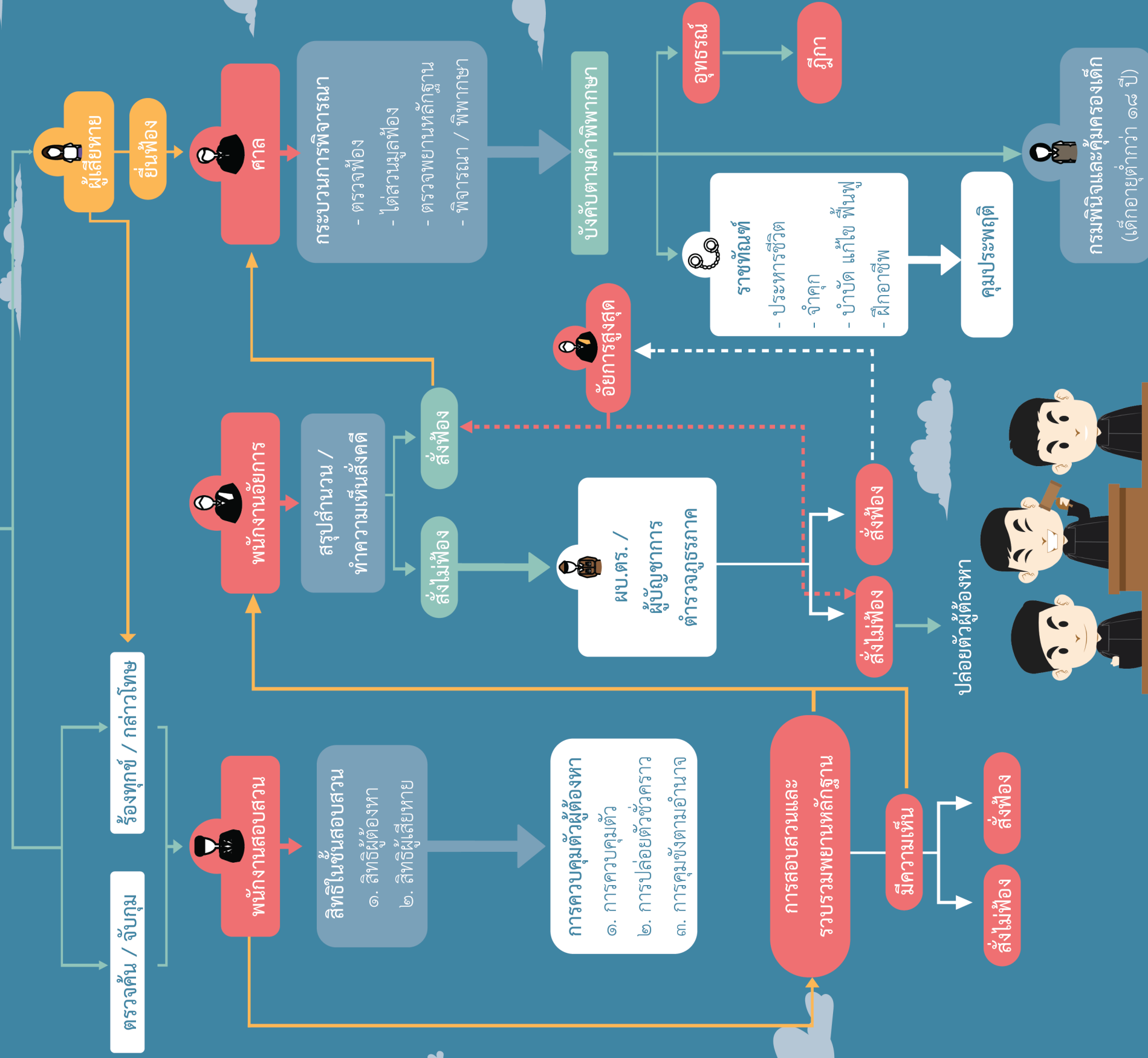
พนักงานของรัฐ
มีหน้าที่บังคับกฎหมาย และปฏิบัติตามกฎหมายให้เสมอภาคเท่าเทียม

แผนผังขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา

คดีอาญาเกิดขึ้น

- ๑. ประมวลกฎหมายอาญา
- ๒. พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา

บุคคลในคดีอาญา

ผู้เสียหาย

ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา

ผู้ต้องหา - จำเลย

ผู้ที่กระทำความผิดทางอาญา หรือถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำ แต่ยังไม่ถูกฟ้องต่อศาล เรียกว่า “ผู้ต้องหา” ส่วนบุคคลที่ถูกฟ้องต่อศาลในคดีอาญา เรียกว่า “จำเลย”

การใช้อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจ

ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐในการสืบสวน จับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย

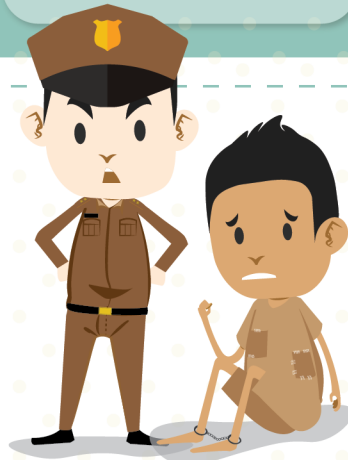
พนักงานอัยการ

เป็นผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ช่วยให้ศาลได้ทราบความจริงของคดี เพื่อรักษาความเป็นธรรมต่อคู่กรณี

ผู้พิพากษา

(การพิจารณาคดีของศาล) ระบบศาลยุติธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลฎีกา ศาลยุติธรรม มีหน้าที่อำนวยความยุติธรรม และพิจารณาพิพากษาคดี

พนักงานคุมประพฤติ

มีหน้าที่สืบเสาะและพินิจ คุมความประพฤติ ของผู้ที่ถูกคุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

เจ้าหน้าที่สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน

หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงานยุติธรรม ของเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม (นักสังคมสงเคราะห์ / นักจิตวิทยา / พนักงานคุมประพฤติ)

เจ้าพนักงานราชทัณฑ์

มีภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตามคำพิพากษาของศาล โดยควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยใช้ระบบเรือนจำ

๕.๓.๒ หลักเกณฑ์การอุทธรณ์

“ หลักเกณฑ์การอุทธรณ์ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจในผลแห่งคำพิพากษามีสิทธิอุทธรณ์ หรือฎีกาคำพิพากษากภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์หรือฎีกาฟังได้ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติต้องห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกา หากยื่นไม่ทันภายในกำหนดอาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาได้ แต่ต้องยื่นคำร้องก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาและต้องอ้างเหตุที่ยื่นไม่ทันภายในกำหนดโดยต้องเป็นการโต้แย้งคำพิพากษาในชั้นนั้นๆ

กรณีการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นหากคดีที่ฟ้องมีอัตราโทษอย่างสูง ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ คู่ความคือทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้เว้นแต่กรณีต่อไปนี้ให้จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง^๓ ได้ คือ ”

- ๑ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุก หรือกักขังแทนโทษจำคุก
- ๒ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ให้รอการลงโทษ
- ๓ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอกำหนดโทษ
- ๔ ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษปรับจำเลยเกิน ๑,๐๐๐ บาท

^๓ ปัญหาข้อเท็จจริง คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในคดี กล่าวคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงในคดี ทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี พยานเอกสาร พยานวัตถุต่าง ๆ ในคดี โดยเป็นการโต้แย้งกันพฤติการณ์ของคดี เช่น โต้แย้งกันว่า มีการใช้อาวุธมีดเข้าทำร้ายหรือไม่ ทรัพย์สินของผู้เสียหายถูกลักไปจริงหรือไม่ เป็นต้น.

นอกจากนี้ แม้จะต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ แต่หากผู้พิพากษาที่พิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษา หรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลอุทธรณ์ควรวินิจฉัยและอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายรับรองให้อุทธรณ์ คู่ความ ไม่ว่าจะฝ่ายโจทก์หรือ จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นได้ แต่กรณีที่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย^๔ ไม่ห้ามคู่ความอุทธรณ์ แต่อย่างไร

๕.๓.๓ หลักเกณฑ์การฎีกา กรณีขึ้นฎีกา หากเป็นการฎีกาปัญหาข้อกฎหมาย ไม่ห้ามคู่ความ ฎีกาในปัญหาดังกล่าวเช่นกัน แต่ในกรณีฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง ห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ในกรณี ดังต่อไปนี้

- ๑. หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นหรือแก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุก จำเลยไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ห้ามโจทก์และจำเลยฎีกา ในปัญหาข้อเท็จจริง
- ๒. หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น หรือแก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษ จำคุกจำเลยเกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมิโทษอื่นหรือไม่ ห้ามโจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง
- ๓. หากศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอุทธรณ์คงลงโทษไม่เกินกว่านี้ ห้ามโจทก์และจำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ศาลอุทธรณ์แก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย จำเลยมีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

^๔ ปัญหาข้อกฎหมาย คือ ปัญหาเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย กล่าวคือ เป็นปัญหาที่เกิดจากความเห็นในข้อกฎหมายไม่ตรงกัน เช่น การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะหรือไม่ ปัญหาเกี่ยวกับการปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริง คือเกิดจากการรับ ฟังข้อเท็จจริงแล้วปรับบทกฎหมายว่าการกระทำนั้น เป็นความผิดอาญาฐานใด เช่น การที่ผู้ต้องหาเดินสวนกับผู้เสียหาย โดยผู้ต้องหา ได้กระชากสร้อยคอของผู้เสียหาย แล้วใช้มือผลักผู้เสียหายล้มลง การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือ ความผิดฐานชิงทรัพย์ เป็นต้น.

คดีที่ต้องห้ามฎีกาข้างต้น ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีหรือ ที่ลงชื่อในคำพิพากษา หรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกา หรือขอให้อัยการ สูงสุดรับรองฎีกาได้ แต่ต้องเป็นปัญหาสำคัญที่สมควรที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยในกรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ต่างยกฟ้องโจทก์คู่ความจะฎีกาอีกไม่ได้

เมื่อคดีถึงที่สุด จำเลยหรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง มีสิทธิยื่นเรื่องราวต่อรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อขอรับพระราชทานอภัยโทษ ถ้าหากจำเลยต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ จะยื่นต่อพัสดิ หรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ และจำเลยที่ต้องโทษประหารชีวิต จะทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเรื่องราวได้ ภายในกำหนด ๖๐ วัน นับแต่วันฟังคำพิพากษา ส่วนโทษอื่นจะยื่นทูลเกล้าทูลกระหม่อมเมื่อใดก็ได้ แต่ถ้าถูกยก จะยื่นใหม่อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้น ๒ ปี นับแต่วันที่ถูกยกครั้งก่อน

๕.๔ ช่องทางการร้องขอความเป็นธรรมชั้นศาล

๕.๔.๑ บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ในชั้นศาล บุคคลผู้มี อำนาจในการยื่นคำร้องจะมีเพียง โจทก์และจำเลยในคดีอาญา และทนายความซึ่งกระทำการแทนคู่ความ ญาติ หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีไม่อาจยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมในคดีอาญาได้ เนื่องจากมิใช่คู่ความในคดี

๕.๔.๒ การขอความเป็นธรรมในคดีอาญาโดยการคัดค้านผู้พิพากษา เพื่อให้คู่ความทุกฝ่ายเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมที่จะได้รับความเป็นกลางและเป็นธรรมจากผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดี และในทางปฏิบัตินั้นมีผู้พิพากษาจำนวนไม่น้อย ได้ขอถอนตัวจากคดีที่รับผิดชอบและคืนสำนวนคดีแก่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดหรือหลายเหตุตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่ต้องรอให้คู่ความคัดค้าน และมีคดีจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่คู่ความคัดค้านผู้พิพากษา เพราะเข้าใจว่าคดีที่ตนเองเป็นคู่ความนั้นจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรมจากผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ การคัดค้านผู้พิพากษาจึงต้องคัดค้านในเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีนั้น
- (๒) เป็นญาติเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (๓) เป็นผู้ที่ถูกอ้างเป็นพยาน หรือได้เห็นเหตุการณ์ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษเกี่ยวข้องกับคดีนั้น
- (๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือได้เป็นทนายความของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

มาแล้ว

- (๕) เป็นผู้พิพากษานั่งพิจารณาคดีเดียวกันในศาลอื่นมาแล้วหรือเป็นอนุญาโตตุลาการ

มาแล้ว

(๖) ถ้ามีคดีอีกเรื่องหนึ่งอยู่ในระหว่างพิจารณา ซึ่งผู้พิพากษานั้นเอง หรือภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไป หรือตรงลงมาของผู้พิพากษานั้นฝ่ายหนึ่งพิพาทกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือภริยา หรือญาติทางสืบสายโลหิตตรงขึ้นไป หรือตรงลงมา ของคู่ความฝ่ายนั้นอีกฝ่ายหนึ่ง

(๗) ผู้พิพากษานั้นเป็นเจ้าของนี้ หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้พิพากษาที่ถูกคัดค้านจะยื่นคำบอกกล่าวต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากกรณังพิจารณาคดีนั้นก็ได้ หรือคู่ความที่เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้าง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาล แต่ถ้าตนได้ทราบเหตุที่ฟังคัดค้านได้ก่อนวันสืบพยาน ก็ให้ยื่นคำร้องคัดค้านเสียก่อนวันสืบพยานนั้น หรือถ้าทราบเหตุที่ฟังคัดค้านได้ในระหว่างพิจารณา ก็ให้ยื่นคำร้องคัดค้านไม่ช้ากว่าวันนัดสืบพยานครั้งต่อไป แต่ต้องก่อนเริ่มสืบพยานเช่นนั้น เมื่อได้ยื่นคำร้องดังกล่าวแล้ว ให้ศาลงดกระบวนการพิจารณาทั้งปวงไว้ก่อนจนกว่าจะได้มีคำชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นแล้ว

๕.๔.๓ การขอความเป็นธรรมในคดีอาญาโดยการร้องเรียนไปยังประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้พิพากษาการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือมีพฤติการณ์ไม่เหมาะสม คู่ความสามารถร้องขอความเป็นธรรมไปยังประธานศาลฎีกา โดยปรากฏรายละเอียดดังนี้ ชื่อ - ชื่อสกุล ที่อยู่ปัจจุบันของผู้ขอความเป็นธรรมและรายละเอียดของคดี (คดีอาญา หมายเลขคดีดำ หมายเลขคดีแดง ศาลใด ชื่อโจทก์/จำเลย ฐานความผิดใด) ชื่อ - ชื่อสกุล ตำแหน่ง สังกัด ของผู้ถูกร้องเรียน ข้อกล่าวหาการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือมีพฤติการณ์ไม่เหมาะสม โดยบรรยายการกระทำผิดอย่างละเอียด พร้อมทั้งบรรยายถึงเหตุที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น การกระทำผิดเกิดขึ้นเมื่อใด มีพยานบุคคลรู้เห็นเหตุการณ์หรือไม่ และได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานใดหรือไม่ อย่างไร และผลเป็นประการใด

๕.๔.๔ การขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ คดีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคล

ต้องรับโทษทางอาญาแล้ว กรณีเกิดความผิดพลาดขึ้นในกระบวนการดำเนินคดีอาญา โดยปรากฏภายหลังว่าบุคคลที่ต้องรับโทษคดีอาญานั้น มิได้เป็นผู้กระทำความผิด การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ย่อมเป็นช่องทางที่จะคืนความยุติธรรมให้กับบุคคลที่ต้องรับโทษทั้งที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด จึงมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้สิทธิแก่จำเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญา และศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษให้สามารถขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้คือพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

หลักเกณฑ์การขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

๑. เป็นคดีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลใดต้องรับโทษอาญาในคดีนั้นแล้ว กล่าวคือ ศาลได้พิพากษาลงโทษทางอาญา ไม่ว่าจะ ริบทรัพย์สิน ปรับ กักขัง จำคุก หรือ ประหารชีวิต

๒. มีเหตุให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ โดยมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

๒.๑ พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาคดีพิพากษาคดีได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าเบิกความเท็จ หรือไม่ถูกต้องตามความจริง

๒.๒ พยานหลักฐานอื่น ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาคดีพิพากษาคดีได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง

๒.๓ มีหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีที่ถึงที่สุด จะแสดงว่าบุคคลที่ได้รับโทษทางอาญานั้นไม่ได้กระทำความผิด

“

๓. บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

๓.๑ บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด

๓.๒ ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลในกรณีที่บุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดย

คำพิพากษาถึงที่สุดนั้นเป็นผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถ

๓.๓ ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลนั้นต้องรับโทษอาญา

โดยคำพิพากษาถึงที่สุด

๓.๔ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี หรือภริยาของบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญา

โดยคำพิพากษาถึงที่สุดซึ่งถึงแก่ความตายก่อนที่จะมีการยื่นคำร้อง แต่หากผู้ต้องรับโทษยังมีชีวิตอยู่บุคคลเหล่านี้ไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๖๓/๒๕๕๒ ผู้ร้องเป็นสามีจำเลยแต่จำเลยยังมีชีวิตอยู่ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องแทนจำเลย

๓.๕ พนักงานอัยการในกรณีที่พนักงานอัยการมิได้เป็นโจทก์ในคดีเดิม

๔. คำร้องให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิพากษาคดีนั้นหรือศาลอื่นที่ได้มีเขตอำนาจแทน

ศาลนั้น ซึ่งเมื่อได้ไต่สวนคำร้องแล้ว ให้ศาลที่ไต่สวนคำร้องส่งสำนวนการไต่สวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังศาลอุทธรณ์ ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ให้ศาลอุทธรณ์ส่งรับคำร้องและสั่งให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดำเนินการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ต่อไป แต่ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าคำร้องนั้นไม่มีมูล ให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกคำร้องนั้น โดยคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

๕. คำร้องให้ยื่นได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามมาตรา ๕ หรือ

ภายในสิบปี นับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด แต่เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษศาลจะรับคำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้นนั้นไว้พิจารณาก็ได้ หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสีที่เสียไป เพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ”

”

๖. พนักงานคุมประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติ คือ ผู้ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม แต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติ โดยมีหน้าที่สืบเสาะและพินิจ และการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามคำสั่งหรือหนังสือแจ้งของศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ รวมทั้งการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ประสงค์หลักของการคุมประพฤติ คือ การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปรับปรุง และส่งเสริมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยมุ่งเน้นแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมตามความต้องการเป็นรายบุคคล

ผู้ถูกคุมความประพฤติ ได้แก่

- ผู้ต้องหา
- จำเลย
- นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

กำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ

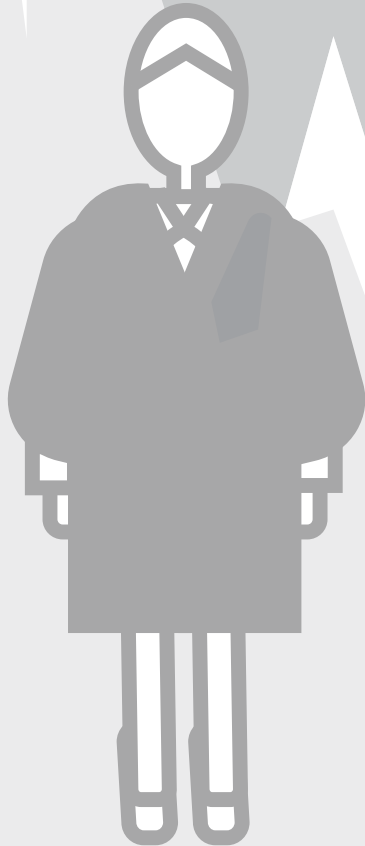
๗. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานด้วยการบริหารงานยุติธรรมของเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม ที่ส่งเสริมการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน โดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การหันเหคดียอกจากกระบวนการยุติธรรมศึกษาและดำเนินการป้องกัน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พฤติกรรม เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นถูกแยกการดำเนินคดีออกจากกรดำเนินคดีอาญาสำหรับผู้ใหญ่ โดยดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว และมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นสถานที่สำหรับควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวนและการพิจารณาคดี ส่วนรายที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ได้รับการฝึกอบรมจะถูกนำตัวไปรับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

๗.๑ สิทธิของเด็กและเยาวชนเมื่อถูกจับกุมและถูกควบคุมตัวยังหน่วยงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

- ๑. เด็กและเยาวชนจะไม่ถูกควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
- ๒. เด็กหรือเยาวชนที่ไม่สมควรถูกดำเนินคดีจะได้รับการแก้ไขและหันเหออกจากกระบวนการยุติธรรม
- ๓. เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานควบคุมจะได้รับการปฏิบัติเสมือนอยู่ในบ้าน ได้รับการศึกษาเสมือนอยู่ในโรงเรียน
- ๔. เด็กและเยาวชนจะไม่ถูกลงโทษด้วยการเขียนหรือวิธีการอื่นๆ อันไม่สมควรแก่วัย
- ๕. เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัว
- ๖. เด็กและเยาวชนจะมีน้ำสะอาดดื่มและใช้อย่างเพียงพอจะได้รับนมและอาหารอย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการ จะมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่สะอาดถูกสุขอนามัยมีที่อยู่ อาศัยถูกสุขลักษณะ
- ๗. เด็กและเยาวชนที่เจ็บป่วยจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษและได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันท่วงที
- ๘. เด็กและเยาวชนจะได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนให้สามารถกลับไปอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
- ๙. เด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดี ตั้งใจศึกษาอบรมจนเป็นที่ประจักษ์จะได้รับการเสนอให้ปล่อยก่อนกำหนดหรือลดระยะเวลาฝึกอบรมในโอกาสอันควร

๘. กรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม มีภารกิจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล โดยการควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้ระบบเรือนจำ เป็นการลงโทษตัวผู้กระทำผิดโดยตรง เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำผิดอีกในอนาคต และแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมชั่วคราว เพื่อมิให้สามารถก่อความเดือดร้อนต่อสังคมได้อีก

๘.๑ สิทธิเกี่ยวกับผู้ต้องขังในเรือนจำ

- ๑. ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม และการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงาน
- ๒. มีผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาเดียวกันเป็นจำนวนมากพอสมควร ให้เรือนจำนั้นจัดหาภิกษุ นักบวชหรือผู้มีความรู้ หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อนุศาสนาจารย์ หรือผู้นำทางศาสนาแห่งศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ เพื่อสอนธรรมะ ให้คำแนะนำทางจิตใจ หรือประกอบศาสนกิจในเรือนจำนั้นได้
- ๓. ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องทุกข์ หรือเรื่องราวใดๆ ต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือตุลาการฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้
- ๔. ผู้ต้องขังมีสิทธิร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงานของเรือนจำได้ โดยได้รับความคุ้มครองและให้คำปรึกษาในทันที รวมทั้งคำร้องดังกล่าวต้องรักษาเป็นความลับและได้รับการไต่สวนชี้ขาดโดยพนักงานอัยการ
- ๕. ผู้ต้องขังพึงได้รับการอนุญาตให้ติดต่อกับบุคคลภายนอก หรือพบและปรึกษากับทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้
- ๖. กรณีที่ผู้ต้องขังป่วย มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต หรือเป็นโรคติดต่อ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการตรวจจากแพทย์โดยเร็ว

๘.๒ ประโยชน์ที่ผู้ต้องขังพึงได้รับ

นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอดสาหะความก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (๑) ได้รับความสะดวกในเรือนจำตามระเบียบกรมราชทัณฑ์
- (๒) เลื่อนชั้น
- (๓) ได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ
- (๔) ลาไม่เกินเจ็ดวันในคราวหนึ่ง โดยไม่นับรวมเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วย

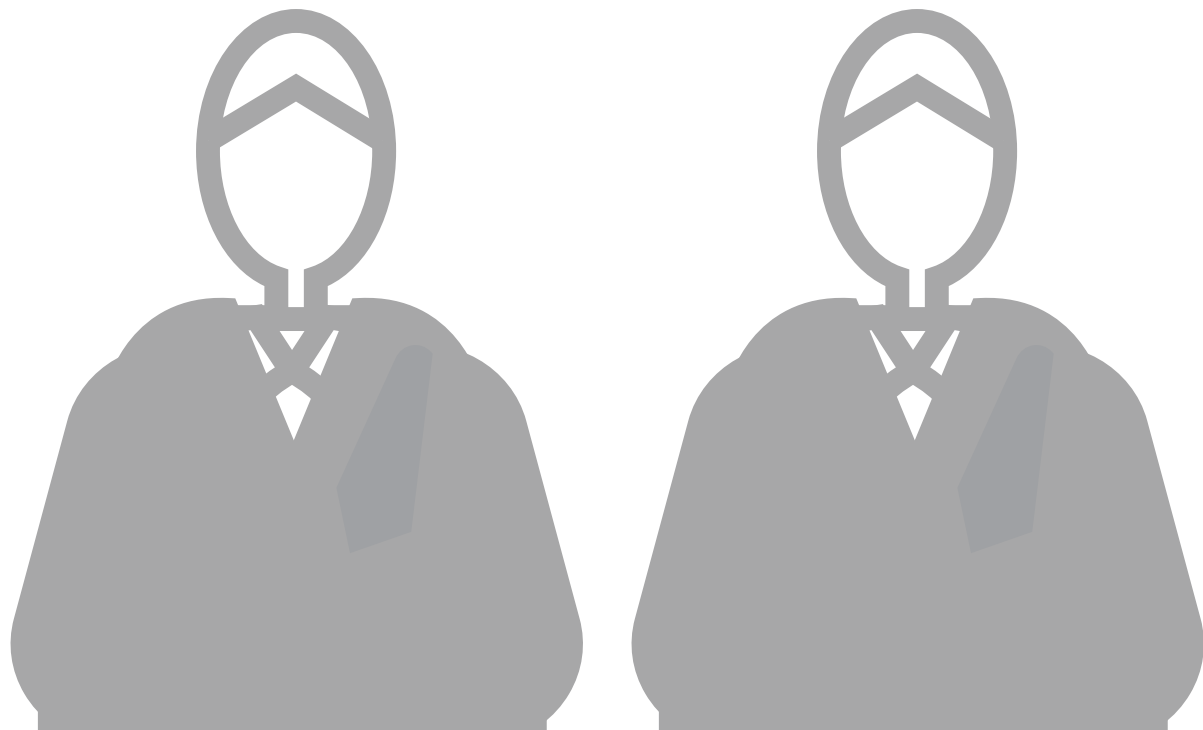
เมื่อมีความจำเป็นเกี่ยวกับกิจธุระสำคัญหรือกิจการในครอบครัว แต่ห้ามมิให้ออกไปนอกราชอาณาจักร และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบกรมราชทัณฑ์ ระยะเวลาที่อนุญาตให้ลานั้น มิให้หักออกจากการคำนวณกำหนดโทษ ถ้านักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับอนุญาตให้ลาออกไปไม่กลับเข้าเรือนจำภายในเวลาที่กำหนดเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ให้ถือว่านักโทษเด็ดขาดผู้นั้นหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา

(๕) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกินห้าวัน โดยกระทำต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา

(๖) ลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณะ หรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการนอกเรือนจำและอาจได้รับเงินรางวัลด้วยก็ได้

(๗) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก มีกำหนดเวลาและกำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขให้กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในการคำนวณระยะเวลา การพักการลงโทษ ถ้ามีวันลดวันต้องโทษจำคุกตาม (๖)ให้นำมารวมกับระยะเวลาในการพักการลงโทษด้วย

(๘) ได้รับการพิจารณาอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการ หรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำโดยมีหรือไม่มีผู้ควบคุม แต่การอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพ หรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำจะพึงกระทำต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดนั้นและเหลือโทษจำคุกไม่เกินสามปีหกเดือน แต่ถ้านักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการหรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำโดยไม่มีผู้ควบคุม ไม่กลับเข้าเรือนจำภายในเวลาที่กำหนดเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมงให้ถือว่านักโทษเด็ดขาดผู้นั้นหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนที่ ๓ ฐานความผิด ในกฎหมายอาญา ที่น่าสนใจ

ฐานความผิดในกฎหมายอาญาที่น่าสนใจ

ในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา มีฐานความผิดเป็นจำนวนมาก ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะบางฐานความผิดที่น่าสนใจ และเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ดังต่อไปนี้

๑. ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียง

๑.๑ ความผิดฐานหมิ่นประมาท

สภาพสังคมปัจจุบัน ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยมีช่องทางในการแสดงออกหลายช่องทาง เช่น การพูดกับบุคคลอื่น การเขียนข้อความ การตีพิมพ์ลงหนังสือพิมพ์ หรือทางสื่ออินเทอร์เน็ต การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นนั้น อาจจะเป็นเหตุให้ไปกระทบสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น กฎหมายอาญาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครอง และรักษาชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของบุคคล จึงได้บัญญัติความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทขึ้น ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๖ ถึงมาตรา ๓๓๓

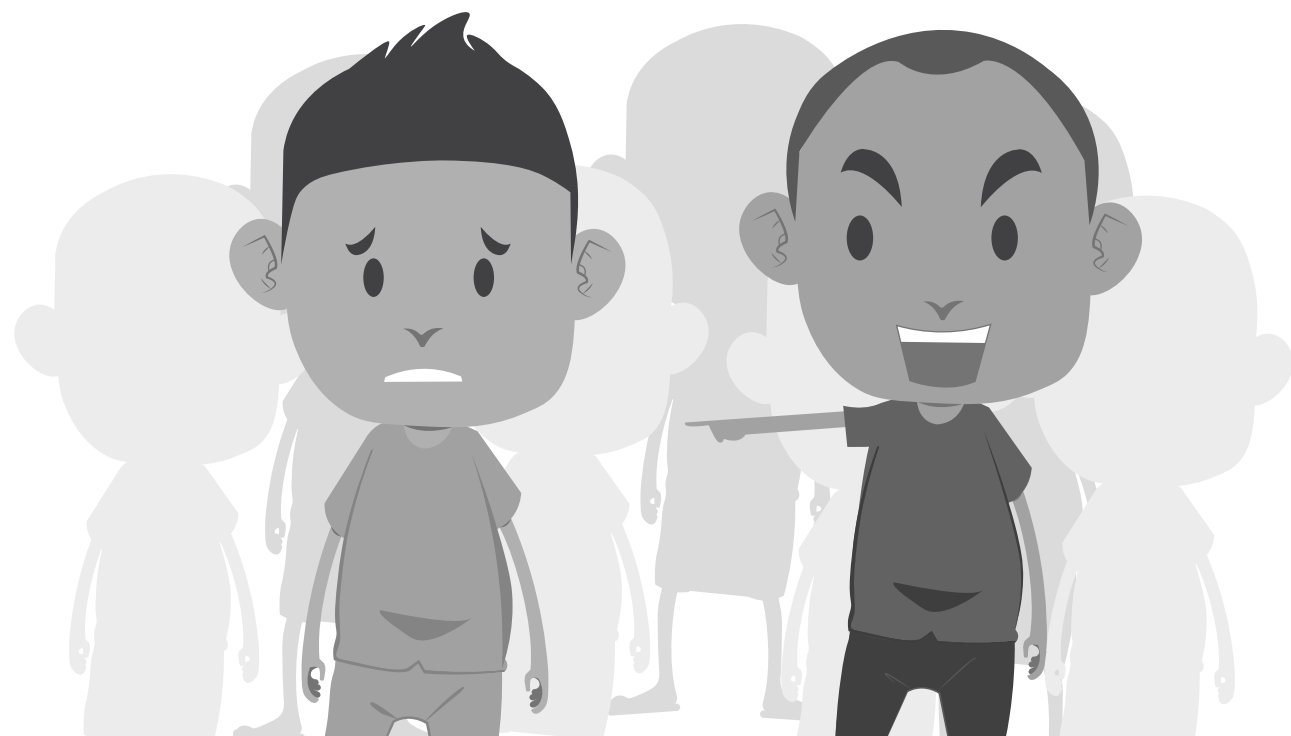
“หมิ่นประมาท หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการทำลายชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลอื่น ให้ได้รับความเสียหาย ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ขาดความนับถือ”

องค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท

๑. ผู้ใด (ผู้กระทำ) หมายถึง บุคคลที่กระทำความผิด เป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

๒. ใส่ความผู้อื่น (การกระทำ) หมายถึง การกล่าว หรือการไขข่าวอันเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเป็นความจริงก็ได้หรือเป็นความเท็จก็ได้ การใส่ความไม่จำกัดวิธีอาจใช้วิธีการใดๆ ก็ได้ เช่น คำพูด หนังสือ ภาพวาด การ์ตูน การแสดงกิริยาอาการทำทางอย่างหนึ่งอย่างใด การใช้ภาษาใบ้สัญลักษณ์ ลักษณะข้อความ หรือข้อเท็จจริงที่ใส่ความผู้อื่นนั้น ต้องไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นเพียงคำหยาบคาย หรือเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นไปไม่ได้ ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่แน่นอน ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่คลุมเครือเลื่อนลอย หรือกล่าวด้วยความน้อยใจ หรือข้อเท็จจริงที่กล่าวนั้น ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันในอดีตหรือในปัจจุบัน ไม่ใช่เป็นแต่เพียงการคาดคะเนหรือกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต

๓. ต่อบุคคลที่สาม หมายถึง การใส่ความผู้อื่นนั้นต้องปรากฏต่อบุคคลอื่น มิใช่เป็นการใส่ความต่อผู้เสียหายโดยตรง การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทจึงต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อยสามคน คือ ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และบุคคลที่ได้รับรู้ข้อความนั้น (บุคคลที่สาม)

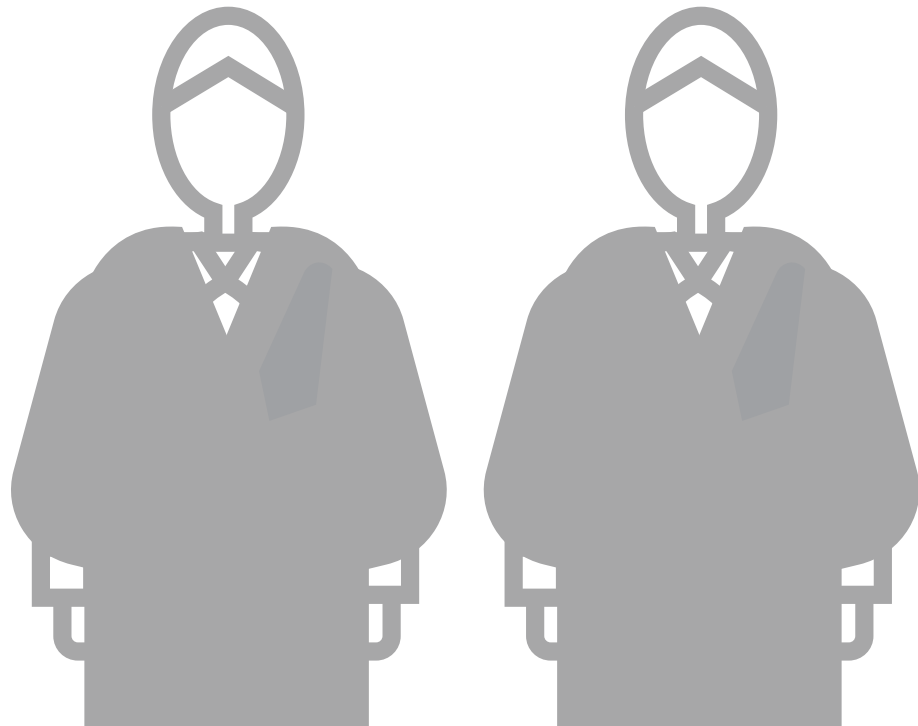

๔. โดยประการที่ทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือใส่ความผู้นั้น ต้องทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง เกียรติคุณ ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือต้องถึงขนาดที่ทำให้บุคคลทั่วไปเห็นว่าคุณค่าหรือชื่อเสียงเกียรติยศของผู้ที่ถูกใส่ความนั้นลดน้อยลงไป เช่น เรื่องความประพฤติที่เสื่อมเสีย การทุจริตในหน้าที่การงาน พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม หรือปัญหาในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการเงิน หากไม่เสียชื่อเสียงก็ไม่เป็นความผิด เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๑๕/๒๕๔๓ โจทก์ซึ่งเป็นชาย เป็นคนเจ้าชู้ ถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาของผู้ชาย การกล่าวใส่ความว่าโจทก์เป็นคนเจ้าชู้ ย่อมไม่ทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือ ถูกเกลียดชังแต่อย่างใด ไม่เป็นการหมิ่นประมาท

หากความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น

ผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาท คือบุคคลที่ถูกใส่ความและทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือ ถูกเกลียดชัง แต่หากเป็นการใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตาย เป็นผู้เสียหาย มีสิทธิในการร้องทุกข์ ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำ กระทำไปเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต และการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตนั้นเป็นไปตามเงื่อนไข ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(๒) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(๓) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ เช่น จำเลยนำแถบบันทึกเสียงที่มีผู้สนทนากันกล่าวถึงผู้เสียหายทั้งสอง มีพฤติกรรมในทางชู้สาวต่อกันที่โรงเรียน ที่ผู้เสียหายทั้งสองสอนอยู่ ไปเปิดให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอกับพวกฟังที่บ้าน หากผู้เสียหายทั้งสองกระทำการในทางชู้สาวจริง นอกจากจะผิดต่อศีลธรรมแล้ว ยังผิดในทางวินัยข้าราชการอีกด้วย เนื่องจากผู้เสียหายทั้งสองต่างรับราชการเป็นครูและต่างมีสามีและภรรยาแล้ว ดังนั้น การกระทำดังกล่าวจึงไม่มีเจตนาที่จะใส่ความผู้เสียหายทั้งสองให้ถูกดูหมิ่นเกลียดชังหรือเสียหาย แต่เป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำจำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๔) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในที่ประชุม เช่น ในคดีฟ้องหย่า โจทก์กล่าวอ้างเหตุหย่าว่าคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นชู้กับบุคคลอื่น ถือว่าเป็นข้อความในกระบวนการพิจารณาของศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่เป็นหมิ่นประมาท หากเข้าเงื่อนไขทั้งสองประการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

นอกจากมีเหตุยกเว้นความรับผิดข้างต้นแล้ว หากผู้ถูกหาว่ากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

“ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองจะต้องฟ้องภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด หากผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด และกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายว่าจะดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าผู้เสียหายไม่ตั้งใจจะเอาความดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายสามารถถอนคำร้องทุกข์ ยอมความ หรือถอนฟ้องเมื่อใดก็ได้ ก่อนคดีถึงที่สุด”

นอกจากนี้ ในความผิดฐานหมิ่นประมาท ที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งแล้ว ผู้เสียหายมีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่ง ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาทหรือให้ โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณาได้อีกด้วย

๒. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

๒.๑ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายและเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น

กฎหมายให้ความคุ้มครองประชาชนทุกคนโดยแต่ละคนมีสิทธิ เสรีภาพในชีวิต ร่างกาย โดยเท่าเทียมกัน บุคคลจะละเมิดสิทธิบุคคลอื่นโดยการทำร้ายร่างกายผู้อื่นนั้นมิได้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติลักษณะความผิดและกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๓๐๐ โดยกฎหมายอาญาบัญญัติว่า ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาในการทำร้ายร่างกายผู้อื่น โดยลงมือกระทำความผิด การกระทำนั้นไม่ว่าจะกระทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นทั้งเหตุในการกระทำความผิด และผลจากการกระทำความผิด กล่าวคือ หากผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส ได้แก่ ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายถึงกับตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์ เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว แขนงหัก จิตพิการอย่างติดตัว ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรัง ซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

ทูพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน ตลอดจนหากกระทำความผิดต่อบุพการี กระทำต่อเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่ หรือกระทำต่อผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว หรือลักษณะการกระทำความผิดที่มีการไตร่ตรองไว้ก่อน กระทำโดยทรนทานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย กระทำเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือกระทำเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้

ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แม้ผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ทั้งผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย โดยสามารถยื่นคำขอค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ หรือฟ้องร้องทางแพ่งต่างหาก

นอกจากนี้ ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดอาจถูกลงโทษได้หากกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส

๓. ความผิดเกี่ยวกับเพศ

๓.๑ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

ประมวลกฎหมายอาญา เป็นบทบัญญัติที่ให้ความเป็นธรรมต่อบุคคล ไม่แบ่งแยกเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง และหลักการห้ามมิให้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ การกระทำความผิดทางเพศนั้น ส่วนใหญ่เป็นการกระทำของผู้ชายที่มีกำลังกายมากกว่า กระทำต่อผู้หญิงที่มีกำลังกายน้อยกว่า ประกอบกับการกระทำความผิดทางเพศ การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๗ โดยกฎหมายอาญาบัญญัติว่า ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้หรือโดยทำให้ผู้นั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น

การกระทำชำเรา หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น กล่าวคือ เป็นการร่วมประเวณี กรณีจึงต้องมีการสอดใส่อวัยวะเพศของผู้กระทำเข้าไปในอวัยวะเพศของอีกฝ่าย รวมทั้งการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น

หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศ หรือทวารหนักของผู้อื่น สิ่งที่ใช้ในการกระทำ ไม่จำเป็นต้องเป็นอวัยวะเพศเท่านั้น จะเป็นสิ่งอื่นใดก็ได้เช่นกัน ผู้หญิงก็มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ ดังนั้นการกระทำชำเราไม่จำเป็นการกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นจึงยังต้องมีการสอดใส่อวัยวะเพศ หรือสิ่งอื่นใดให้ล่วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากด้วย แต่หากเพียงการสัมผัสภายนอกกับอวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากของผู้อื่นไม่ว่าด้วย อวัยวะส่วนใดหรือวัตถุสิ่งใดก็จะไม่เป็นการกระทำชำเรา แต่เป็นการพยายามกระทำชำเราเท่านั้น ดังคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๔๘/๒๕๕๗ จำเลยเพียงใช้อวัยวะเพศของจำเลย ถูกละเมิดสอดใส่กับอวัยวะเพศของผู้เสียหายโดยเจตนากระทำชำเราผู้เสียหาย แต่เมื่อมิได้มีการสอดใส่เพื่อที่จะให้อวัยวะเพศของจำเลยล่วงล้ำเข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหาย จึงยังไม่เป็นการกระทำชำเรา อันเป็นความผิดสำเร็จตามความหมายของมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง การกระทำของจำเลยคงเป็นเพียงความผิดฐานพยายามกระทำชำเรา แต่หากจำเลยใช้ลิ้นเลียที่อวัยวะเพศของโจทก์ร่วมใช้อวัยวะเพศของจำเลยสอดใส่อวัยวะเพศของโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมมีอาการเจ็บ มีอาการอักเสบเป็นรอยแดงบริเวณแคมทั้งสองข้างรอบปากช่องคลอด เนื่องจากอวัยวะเพศของโจทก์ร่วมมีขนาดเล็ก เห็นได้ว่าจำเลยประสงค์จะใช้อวัยวะเพศของจำเลยสอดใส่อวัยวะเพศของโจทก์ร่วม มิใช่เพียงการใช้อวัยวะเพศของจำเลยถูกละเมิดภายนอกอวัยวะเพศของโจทก์ร่วม โดยไม่ประสงค์จะสอดใส่ การกระทำของจำเลยจึงบ่งชี้ถึงเจตนาของจำเลยที่จะข่มขืนกระทำชำเราโจทก์ร่วม จำเลยมีความผิดฐานพยายามกระทำชำเราผู้เสียหาย

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ยังมีเหตุที่ทำให้ผู้กระทำผิดรับโทษหนักขึ้น หากการกระทำผิดได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโหดร้ายหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน หรือกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งมีใช้ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม หรือกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี

แม้ผู้กระทำความผิดจะเป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ภรรยาก็ต้องยินยอมในการมีเพศสัมพันธ์ จะบังคับมิได้ มิเช่นนั้นก็เป็นความผิด ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๒/๒๕๕๙

แม้โจทก์และจำเลยเป็นสามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ซึ่งจะต้องมีการร่วมประเวณีกันบ้าง แต่การร่วมประเวณีต้องเกิดจากความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หากอีกฝ่ายไม่ยินยอมก็ไม่อาจบังคับได้ หากขึ้นใจถือเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หากคู่สมรสนั้นยังประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติแทนการลงโทษก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไป และประสงค์จะหย่าให้คู่สมรสฝ่ายนั้นแจ้งให้ศาลทราบ และให้ศาลแจ้งพนักงานอัยการให้ดำเนินการฟ้องหย่าให้

นอกจากนี้ ผลของการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ทำให้ผู้กระทำผิดรับโทษหนักขึ้น หากผู้กระทำความผิดได้กระทำการอันร้ายแรง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หากเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี กระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม และภายหลังศาลอนุญาตให้ทั้งสองฝ่ายสมรสกัน ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ถ้าศาลอนุญาตให้สมรสในระหว่างที่ผู้กระทำผิดกำลังรับโทษในความผิดนั้นอยู่ให้ศาลปล่อยผู้กระทำความผิดนั้นไป

๓.๒ ความผิดฐานอนาจาร

การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น หากผู้กระทำความผิดกระทำอนาจาร โดยเป็นการกระทำอันไม่สมควรในทางเพศ ไม่ว่าจะกอด จูบ ลูบ คลำ แก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปี โดยขู่เชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น หรือกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ผู้กระทำความผิดฐานอนาจาร อาจต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเหตุในการกระทำ หากกระทำอนาจาร แก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีและผู้กระทำได้กระทำโดยขู่เชือดด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยเด็ก นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้เด็กนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น และต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะผลจากการกระทำ หากการกระทำอนาจารได้กระทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย

อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก และความผิดฐานกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีโดยขู่เชือดด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๘ ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล และไม่เป็นที่ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือมิได้เป็นการกระทำแก่บุคคลที่อยู่ในความดูแล เช่น ไม่กระทำต่อผู้สืบสันดาน กระทำต่อศิษย์ที่อยู่ในความดูแล หรือผู้อยู่ในความปกครองดูแล ผู้อยู่ในความพิทักษ์ หรือผู้อยู่ในอนุบาล เป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายสามารถถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความ ก่อนคดีถึงที่สุดได้

๓.๓ ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

นอกจากกฎหมายอาญาให้ความคุ้มครองชาย หญิง ให้มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันแล้ว กฎหมายอาญา ยังให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ โดยให้อำนาจกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลผู้เยาว์ มิให้บุคคลใดประทุษร้าย ต่ออำนาจการปกครอง โดยการพรากบุคคลไปจากการปกครอง ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๑๙ โดยกฎหมายอาญาบัญญัติว่า ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร พรากเด็กจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล

คำว่า “พราก” หมายความว่าเอาไป หรือพาไป หรือแยกเด็กออกจากความปกครองของผู้อื่นที่ ปกครองดูแลเด็กนั้น การชักชวนและเด็กไปโดยสมัครใจก็เป็นการพรากอย่างหนึ่ง

กฎหมายมุ่งคุ้มครองอำนาจปกครองของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล มิใช่ตัวผู้เยาว์ผู้ถูกพราก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใดมาก่อนการรับกวนหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการกระทบกระทั่งต่ออำนาจปกครอง ไม่ว่าจะ โดยตรงหรือโดยปริยาย ไม่ว่าผู้เยาว์จะไปอยู่ที่แห่งใด หากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลยังเอาใจใส่อยู่ ผู้เยาว์ย่อมอยู่ในอำนาจปกครองดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลตลอดเวลา นอกจากนี้ กฎหมาย มิได้จำกัดว่าพรากโดยวิธีการอย่างไร ก็ย่อมเป็นความผิดทั้งสิ้น เช่น การที่ผู้เยาว์โทรศัพท์หาจ่าเลยว่าจะหนี ออกจากบ้านไปพ่ยาและนัดพบจ่าเลย เมื่อพบกันจ่าเลยไม่ยอมให้ผู้เยาว์ไปตามลำพัง แต่จ่าเลยขอไปด้วย โดยเปิดห้องพักอยู่ด้วยกัน ๒ คืน ผู้เยาว์เป็นคนชำระค่าห้องพักและค่าใช้จ่าย ทั้งผู้เยาว์ยังให้เงินจ่าเลย เป็นค่าใช้จ่ายในการหลบหนีด้วยก็ตาม แต่จ่าเลยได้ร่วมประเวณีกับผู้เสียหายทุกคืน พฤติการณ์จ่าเลย มิใช่การไปเป็นเพื่อน แต่เป็นการพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจาร

องค์ประกอบความผิดฐานพรากผู้เยาว์นั้น ขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก ดังนี้

๑

เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไป ผู้กระทำความผิดต้องปราศจากเหตุอันสมควร พรากเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเด็ก เต็มใจหรือไม่ และเป็นการพรากไปเพื่อการอนาจารหรือไม่

๒

ผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย พรากเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล

๓

ผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี หากผู้เยาว์นั้นเต็มใจไปด้วย พรากเสียจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เพื่อหากำไร หรือเพื่อการอนาจาร

ผู้กระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเหตุที่ได้กระทำเพื่อหากำไร หรือเพื่อ การอนาจาร

๔. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

๔.๑ ความผิดฐานลักทรัพย์

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๖๖ โดยกฎหมายอาญาบัญญัติว่า ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

ลักทรัพย์ คือ การครอบครองทรัพย์ของผู้อื่น โดยการแย่งการครอบครอง กล่าวคือ ทรัพย์ของผู้อื่นมีผู้ครอบครองอยู่ ไม่ว่าในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้มีสิทธิครอบครอง เมื่อมีบุคคลใดแย่งการครอบครองทรัพย์นั้น โดยมีวัตถุประสงค์ตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์นั้นจากเจ้าของทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

ความผิดฐานลักทรัพย์ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ (๑) - (๑๒) เพราะเหตุในการกระทำความผิด หากได้กระทำ

- (๑) ในเวลากลางคืน คือ กระทำความผิดเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น
- (๒) ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด อุทกภัย หรือ ในที่หรือบริเวณที่มีอุบัติเหตุ เหตุทุกภัยแก่รถไฟ หรือยานพาหนะ อื่นที่ประชาชนโดยสาร หรือภัยพิบัติอื่นทำนองเดียวกันหรืออาศัยโอกาสที่มีเหตุเช่นว่านั้น หรืออาศัยโอกาสที่ประชาชนกำลังตื่นกลัวอันตรายใดๆ เป็นการกระทำความผิดที่ซ้ำเดิมผู้เสียหาย โดยใช้โอกาสหรือสถานที่ที่เกิดเหตุ
- (๓) โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์ หรือโดยผ่านสิ่งเช่นว่านั้นเข้าไปด้วยประการใดๆ เป็นการทำลายสิ่งซึ่งเจ้าของทรัพย์ใช้คุ้มครองรักษาทรัพย์นั้น เช่น ทำลายกุญแจเพื่อเข้าไปลักทรัพย์ในบ้าน

(๔) โดยเข้าทางช่องทางซึ่งได้ทำขึ้นโดยไม่ได้จำนงให้เป็นทางคนเข้า เช่น หน้าต่างบ้าน หรือเข้าทางช่องทางซึ่งผู้เป็นใจเปิดไว้ให้ เช่น ลูกจ้างของบริษัท เปิดประตู หรือ มีหน้าที่ถือคประตูดแต่ไม่ได้ถือค เพื่อให้ผู้อื่นเข้าไปลักทรัพย์

(๕) โดยแปลงตัวหรือปลอมตัวเป็นผู้อื่น มอมหน้าหรือทำด้วยประการอื่นเพื่อไม่ให้เห็นหรือจำหน้าได้ เช่น ปลอมตัวเป็นคนอื่นแล้วเข้ามาเอาทรัพย์ ปิดบังใบหน้าโดยใช้หมวกไหมพรม หรือพรางหน้าด้วยสี รวมทั้งการกระทำใดๆ เพื่อมิให้เจ้าของทรัพย์หรือพยานจำหน้าได้

(๖) โดยลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน เช่น เจ้าของทรัพย์มีไม้ที่มีไข่มุกหวงห้าม แต่ผู้กระทำความผิดอ้างว่าเป็นเจ้าพนักงานต้องยึดไม้ซึ่งไม้นั้นเป็นไม้หวงห้าม หรือการยึดอาวุธปืนที่มีทะเบียน เป็นต้น

(๗) โดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งอาวุธนั้น รวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธหรือร่วมกันกระทำความผิดกับบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลอื่นอาจจะเป็นคนดูต้นทาง หรือขับขี่ยานพาหนะพาไปลักทรัพย์ ทั้งนี้บุคคลที่ร่วมกระทำความผิดต้องมีเจตนาร่วมกันที่จะกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

(๘) ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้ บริการสาธารณที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับ อนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ ในสถานที่นั้น ๆ เป็นการกระทำในสถานที่ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของบุคคล ในสถานที่ ราชการแม้ทรัพย์สินนั้นจะเป็นทรัพย์สินส่วนตัวก็ตาม

(๙) ในสถานที่บูชาสาธารณะ สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน ที่จอดรถ หรือเรือสาธารณะ สาธารณสถาน สำหรับขนถ่ายสินค้า หรือในรถยนต์สาธารณะ เป็นการลักทรัพย์ที่อาศัยโอกาสสถานที่ที่มีประชาชนใช้บริการ จำนวนมาก ในสถานที่บูชาสาธารณะนั้น

(๑๐) ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นการลักทรัพย์ที่กระทบต่อประชาชนในวงกว้าง เช่นการ ลักสายไฟฟ้า ฝาท่อระบายน้ำที่ประชาชนใช้ร่วมกัน

(๑๑) ที่เป็นของนายจ้างหรือที่อยู่ในความครอบครองของนายจ้าง เป็นการลักทรัพย์ของนายจ้างซึ่ง มีการจ้างแรงงานซึ่งนายจ้างมีอำนาจในการควบคุมการทำงานของลูกจ้าง และนายจ้างจ่ายค่าจ้างตามที่ได้ ตกลงกันไว้ ซึ่งอาจต้องนำกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมาพิจารณาประกอบด้วย แต่ไม่รวมถึงการจ้างทำของหรือ การเหมาการทำงาน

(๑๒) ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับ ประกอบกสิกรรมหรือได้มา จากการกสิกรรมนั้น เป็นการลักทรัพย์ที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นพืชพันธุ์ที่ไว้ สำหรับทำการเกษตร รวมทั้งผลผลิตจากการเกษตร

หากผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์กระทำความผิดตั้งแต่สองอนุมาตราขึ้นไป หรือกระทำต่อทรัพย์ที่ เป็นโค กระบือ เครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ผู้มีอาชีพกสิกรรมมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรม หรือผู้กระทำแต่ง เครื่องแบบทหารหรือ ตำรวจ หรือแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นทหารหรือตำรวจ หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือ วัตถุระเบิด หรือโดยใช้นาฬิกาเพื่อสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นจากการ จับกุม ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย แต่หากผู้กระทำความผิดกระทำด้วยความจำใจ หรือความ ยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินนั้นมีราคาเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดตั้งที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๓๔ ก็ได้

๔.๒ ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์

การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์นั้น นอกจากการกระทำความผิดเหตุฉกรรจ์ ทำให้รับโทษหนักขึ้น แล้ว ยังสามารถนำไปสู่ความผิดฐานอื่นอีกด้วย คือความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ความผิดฐานชิงทรัพย์ และความผิด ฐานปล้นทรัพย์ โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ดังนี้

๑. ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐาน วิ่งราวทรัพย์ การฉกฉวยนั้นเป็นพฤติการณ์ ที่กระทำด้วยความรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการกระชาก หรือการดึง

๒. ผู้ใดลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้ กำลังประทุษร้าย เพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป เพื่อให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น เพื่อยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้ เพื่อปกปิดการกระทำ ความผิดนั้น หรือเพื่อให้พ้นจากการจับกุม ผู้นั้นกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์

๓. ผู้ใดชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์

ผู้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเหตุที่ได้กระทำ ถ้าความผิดนั้นเป็นการ กระทำที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราหนึ่ง อนุมาตราใดแห่งมาตรา ๓๓๕ หรือเป็นการ กระทำต่อทรัพย์ที่เป็นโค กระบือ เครื่องกลหรือเครื่องจักร ที่ผู้มีอาชีพกสิกรรมมีไว้ สำหรับประกอบกสิกรรม ผู้กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะเหตุที่ได้กระทำ ถ้าผู้กระทำแม้แต่คนหนึ่งคนใดมีอาวุธ ติดตัวไปด้วย หรือกระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้ปืนยิง ใช้วัตถุระเบิด หรือกระทำทรมาน

๔.๓ ความผิดฐานฉ้อโกง และยักยอก

การที่ผู้กระทำความผิดหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามหรือ ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง

ผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องรับผิดหนักขึ้น เพราะเหตุที่ได้กระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำความผิดแสดงตนเป็นคนอื่น หรืออาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัย ความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกหลอกลวง หรือได้กระทำความผิดด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน และหากมีการหลอกลวงบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ให้ประกอบการงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้บุคคลที่สาม โดยจะไม่ใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้น หรือโดยจะใช้ค่าแรงงาน หรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้น ต่ำกว่าที่ตกลงกันก็ยังคงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแรงงานอีกด้วย

การได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นนั้น แม้ผู้เสียหายจะมอบการครอบครองทรัพย์สินให้ด้วยความสมัครใจ แต่หากต่อมาผู้รับมอบทรัพย์สินมีเจตนาแย่งการครอบครองทรัพย์สิน ภายหลังจากเจ้าของทรัพย์สินมอบการครอบครองทรัพย์สินให้ก็ยังคงเป็นความผิด ดังบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาว่าผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริตผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก แม้ทรัพย์สินนั้นได้ตกมาอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิด เพราะผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดไปด้วยประการใด หรือเป็นทรัพย์สินหายซึ่งผู้กระทำความผิดเก็บได้ การกระทำนั้นก็ยังเป็นความผิด

ความผิดฐานฉ้อโกง ที่มีใจฉ้อโกงประชาชน และความผิดฐานยักยอก เป็นคดีความผิดอันยอมความได้ ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองจะต้องฟ้องภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่มีรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด หากผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่มีรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด และกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายว่าจะดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าผู้เสียหายไม่ตั้งใจจะเอาความดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายสามารถถอนคำร้องทุกข์ ยอมความ หรือถอนฟ้องเมื่อใดก็ได้ ก่อนคดีถึงที่สุด

๔.๔ ความผิดฐานบุกรุก

กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองบุคคล ในที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข เป็นความผิดฐานบุกรุก

ความผิดฐานบุกรุก ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเข้าไปในเคหสถานของผู้เสียหายทั้งหมด เพียงแต่ผู้กระทำความผิดได้เข้าไปในเคหสถานของผู้อื่นบางส่วน เพื่อรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้น หรือเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ หรือเพื่อถือเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น

เป็นของตนหรือของบุคคลที่สามยกย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปหรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์สินหรือสำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น หรือไม่ยอมออกไปจากสถานที่เช่นนั้นเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก ก็เป็นความผิดฐานบุกรุก แม้การใช้ให้ผู้อื่นกระทำการดังกล่าว ก็ถือว่าร่วมกันกระทำความผิดฐานบุกรุกได้ แต่หากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน จะไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๖๘/๒๕๕๘ เจ้าพนักงานตำรวจเข้าตรวจค้นที่เกิดเหตุโดยมีหมายค้น แต่คนที่อยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุไม่มีใครยอมเปิดประตูให้ การที่เจ้าพนักงานตำรวจจับกุญแจประตูรั้วบ้านและเข้าไปดำเนินการตรวจค้นเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเป็นการกระทำตามสมควรเพื่อให้สามารถเข้าไปในที่ที่เกิดเหตุได้

“ผู้กระทำความผิดฐานบุกรุก ต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะเหตุที่ได้กระทำความผิดโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกระทำความผิดในเวลากลางคืน”

ความผิดฐานบุกรุก หากผู้กระทำความผิดไม่ใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือไม่มีอาวุธหรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือไม่ได้กระทำความผิดในเวลากลางคืน เป็นคดีความผิดอันยอมความได้

บรรณานุกรม

หนังสือไทย

- กุลพล พลวัน, พัฒนาการสิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๓๘.
- กุลพล พลวัน, การบริหารกระบวนการยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๔.
- กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๓๘.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน, ๒๕๔๓.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการ ดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณาพร้อมด้วยตัวบทและคำอธิบายมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : จีระวิชาการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร : จีระวิชาการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- กู้เกียรติ เจริญบุญ, คู่มือพนักงานสอบสวนตามกฎหมายใหม่,แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๖.
- เข้มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๕๑.
- คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙.
- คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๕.
- คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป,พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๑.
- คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด,พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.
- คณิต ณ นคร, อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา, ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๑.
- คณิต ณ นคร, ปฎิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสะท้อนทิศทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๒.
- คณิต ณ นคร, วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน, ในหนังสือรวมบทความด้านวิชาการของ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด, จัดพิมพ์โดยสถาบันกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, ๒๕๔๐).
- คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.
- จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๑ ,พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๖.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, หลักทฤษฎีการสอบสวน,พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร:บริษัท อภิสรารอินเตอร์กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๓.
- ธานิศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๑ - ๒ (มาตรา ๒ - ๑๕๗) เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : จีระวิชาการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- เมธา วาติเจริญ, บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา, กรุงเทพมหานคร: สุตรไพศาล, ๒๕๓๙.

บรรณานุกรม

วิทยานิพนธ์ วิจัย

- ณรงค์ ไจหาญ และคณะ, สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา, รายงานการศึกษาวินิจฉัยฉบับสมบูรณ์ในโครงการการศึกษาวินิจฉัย เรื่อง สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๔๐.
- ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์, รายงานวิจัยเรื่อง สิทธิของจำเลยกับการอำนวยความสะดวกของรัฐ, กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ, รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๔๙.
- สัญญา บัวเจริญ และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง โครงการศึกษาวินิจฉัยสาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ, กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๔.
- จิตติมา ศรีโณมัย, การสอบสวนฟ้องร้อง : ศึกษาแนวทางการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประสิทธิภาพของการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๙).
- จิราธร เจริญวุฒิ, วิวัฒนาการการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาบทบาทของพนักงานอัยการ, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๙).
- ฉันทนา เรื่องวิเศษทรัพย์, การขอเข้าร่วมเป็นโจทก์และการรวมพิจารณาคดีอาญา, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙).
- ธิตาวดี ธรรมาสเกียรติ, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสั่งคดีของพนักงานอัยการ, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑).
- ฉันทนา เรื่องวิเศษทรัพย์, การขอเข้าร่วมเป็นโจทก์และการรวมพิจารณาคดีอาญา, (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๖).

บทความ รายงาน วารสาร อื่นๆ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคนอื่น ๆ, โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและงานอัยการญี่ปุ่น, บทบัณฑิตย ๕๔, (๒ มิถุนายน ๒๕๔๑).
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, อัยการกับกระบวนการยุติธรรม, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมไทย, จัดโดยคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภาและคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๓๘).
- กุลพล พลวัน, การกลั่นกรองดุลพินิจอัยการ, บทบัณฑิต ๖๓, (มีนาคม ๒๕๕๐).
- กุลพล พลวัน, ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา,วารสารอัยการ ๑, (มกราคม ๒๕๒๐).
- กุลพล พลวัน, ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานอัยการในประเทศไทย, วารสารอัยการ ๕, (เมษายน ๒๕๒๕).
- กุลพล พลวัน, ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการกับผู้เสียหายในคดีอาญา, วารสารกฎหมายปกครอง, (๒๕๓๒).

บรรณานุกรม

- กุลพล พลวัน, ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยอัยการในประเทศไทย, วารสารอัยการ, ๒๕๓๙.
- อนุชาติ คงมาลัย, กระบวนการยุติธรรมทางเลือกชั้นพนักงานอัยการ, บทความพิมพ์เผยแพร่ใน website
- สำนักงานอัยการสูงสุด www.ago.go.th : ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒
- โกเมน ภัทรภิรมย์, งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม, วารสารอัยการ, ๒๕๓๔.
- คณิต ฒ นคร, อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๙, (กันยายน-พฤศจิกายน ๒๕๒๐).